

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN,
21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN
ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG”

Abonnementsprijs per jaar:		Prijis der Advertentiën:	
☐ Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 1.50	☐ Per regel	f 0.15
☐ Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—	☐ Bij plaatsing van 500 regels	„ 0.12 1/2
☐ Afzonderlijke nummers	„ 0.05	☐ „ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.

Voor Advertentiën tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO”, AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, Telefoon 4424, beiden DEN HAAG

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen. — Een praatje van een Javaan. — Uit de O.-I. Mail. — Feuilleton. — West-Indië. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Ingezonden. — Van Vreemde Koloniën. — Oost- en West-Indisch Litteratuur overzicht. — Leeszaal. — Officiële Berichten. — Passagierslijst.

MEDEDEELINGEN.

Van „Boeatan”:

Uit Amsterdam ontvingen wij het verblijdend bericht, dat Boeatan's kleine inzending van Inlandsche huisnijl- en kunstnijverheid-artikelen uit Ned.-Indië op de Middenstandstentoonstelling door de Jury waardig is gekeurd bekroond te worden met de verguld zilveren medaille. Wij wenschen den Inlandschen kunstnijveren geluk met deze onderscheiding, die opnieuw een verblijdend bewijs is, dat hun knap en smaakvol werk meer en meer ook hier in Nederland begint gewaardeerd te worden.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

I. Van den heer E. Dubois, Directeur de l'Institut supérieur de commerce d'Anvers, Membre du Conseil Colonial, werd een present-exemplaar ontvangen van het Extrait du Bulletin de Colonisation comparée, Mai-Juin 1909 en handelende over het onderwerp: „L'éducation coloniale en Hollande” waarin ook het een en ander over het werken en streven onzer Vereeniging werd opgenomen. Het werkje, voor de toezending waarvan aan den geveer de dank der Vereeniging werd betuigd, is ter leestafel, Heulstraat 17, voor belangstellenden neergelegd. (Zie ook het O.- en W.-I. litteratuur-overzicht.)

II. Voorts is daar ter lezing gelegd: het geïllustreerd Verslag van de Vierde Jaarmarkt-tentoonstelling te Soerabaja, door den heer J. E. Jasper.

III. Van den wd. Oudst-aanwezende Stansgeneesheer te Batavia met verlof, den heer L. E. Papellard, werd een present-exemplaar ontvangen van een door hem samengesteld en door het N.-I. Gouvernement uitgegeven werkje, bevattende de noodige inlichtingen omtrent de keuringseischen van alle burgerlijke gouvernementsbetrekkingen in Ned. Oost-Indië.

Aan den geveer werd de dank der Vereeniging betuigd.

IV. Plantkundig onderzoek.

De secretaris der „van Eeden-fonds-commissie” van welke dr. van Hall voorzitter is, deelde mede, dat door de commissie voor 1909 een bijdrage van f 600 uit het fonds is beschikbaar gesteld voor het verlenen van steun ten behoeve van de studie der Surinaamsche flora.

Voor ondersteuning komen in aanmerking, hetzij een nederlandsch plantkundige, die Suriname met

het oog op plantkundige studiën wenscht te bezoeken, dan wel zij, die ter plaatse of in Nederland studiën ondernemen betreffende de Surinaamsche flora, of wel hij, die zich met de uitgave van boek- of plaatwerken, deze flora betreffende, belast.

Ten kantore Heulstraat 17 zijn alsnog verkrijgbaar:

a. Een boekje over Onze Oost, voor hen die er niet geweest zijn, door J. H. en H. B.

Prijs 1 ex. à f 0.10.

Prijs 50 ex. à f 2.80 en voor departementen en leden der Maatschappij tot Nut van het Algemeen 50 ex. à f 2.20, plus f 0.25 frankeerkosten.

b. Onze Oost II. Iets over den inlander en zijn zieleleven, door den heer T. J. Bezemer.

Prijs 1 ex. à f 0.05.

Prijs 50 ex. à f 2.—, en voor departementen en leden der Maatschappij tot Nut van het Algemeen 50 ex. à f 1.55, plus f 0.25 frankeerkosten.

c. Nederlandsch Staatsblad 1907 No. 71, bevattende het Besluit op de Indische Bestuursopleiding.

Prijs 1 ex. à f 0.10 en de Ned. Staatscourant 1909 No. 175 à f 0.10 (oproeping van artsen).

d. Het Jaarboekje der Vereeniging over het jaar 1903. Prijs f 0.25.

e. De Werkring van den controleur op Java door J. H. Eijken à f 0.40.

f. De Koninklijke besluiten betreffende de opleiding van militaire apothekers.

g. de Koninklijke besluiten betreffende den oproep van adspirant-ingenieurs, doctoren in de rechts-wetenschap, veeartsen, opzichters bij den Waterstaat in Ned. Oost-Indië.

Voor de opgave,

E. VAN ASSEN, Secr.

De volgende brief werd door ons ontvangen:

Paramaribo, 5 Juli 1909.

Aan

Met Bijlagen. *) het Hoofdbestuur der Vereeniging „Oost en West.”

WelEdelGeboren Heeren.

Ik heb de eer de ontvangst te erkennen van uw schrijven van 30 April 1909 No. 75, geleidende een uittreksel uit de notulen van de Hoofdbestuurvergadering van 10 April d.j.

Naar aanleiding van de door den heer Almerood voorgebrachte punten, zij het mij vergund het volgende onder uwe welwillende aandacht te brengen.

I. Bacovencultuur. Over deze cultuur zijn de autoriteiten hoopvol gestemd. Mogen er in het begin tegenvallers zijn geweest, vrees voor de toekomst bestaat er allerminst. Het verslag van den Directeur van Landbouw over 1908, dat als bijlage in het Koloniaal Verslag 1909 zal verschijnen, zal u ongetwijfeld in bezit kunnen krijgen bij het Ministerie

*) Deze liggen voor belangstellenden ter inzage op de leestafel Heulstraat 17, en worden op aanvraag bij den secretaris ook buiten de stad ter lezing toegezonden.

van Koloniën, zoodra dit in druk is verschenen, hetgeen ongeveer in Augustus zal zijn. Een supplement bij het Kol. Verslag 1908 over deze aangelegenheid voeg ik alsnog hierbij.

De mededeeling, dat alles op de bacovencultuur drijft, is naar m. b. m. niet juist. Geheel over het hoofd is gezien de Gouvernements rubber cultuur op Sloopwijk (Hevea) ter hand genomen, evenals de steeds vooruitgaande cacao-productie, die in de afgelopen 6 maanden 5638 balen heeft bedragen tegen 3260 in 1908 en 3016 in 1907.

De balata-industrie verkeert in bloeienden staat en is steeds vooruitgaande. Eveneens de goudindustrie. Ook de koffie geeft reden tot tevredenheid. De rijst-productie is bemoedigend, hetgeen uit bijgaand artikel blijkt.

II. Wat de immigratie aangaat, zoo verwijs ik U beleeft naar bijgaand Gouvernements Advertentieblad *) waaruit U zult zien, dat dit onderwerp de volle aandacht heeft van het Bestuur. Ondergeteekende is Secretaris van de Commissie die haar werkzaamheden met kracht heeft aangevangen.

III. Wat aangaat de inkrimping van het bestuur, zoo moge ik kort zijn. Mij is daarvan niets bekend. De ongunstige financiële toestand der kolonie moge niet gedoogen, dat er vele ambtenaren uit Nederland worden uitgezonden, zoodat er uit de bestaande krachten in de kolonie zooveel mogelijk wordt gerecrueteerd, van inkrimping is echter geen sprake.

Het moge mij vergund zijn als mijn mening te kennen te geven, dat het allicht ware aan te bevelen meer ambtenaren uit Nederland naar de kolonie te detacheren voor een kort aantal jaren, wier kennis en ondervinding de Surinaamsche ambtenaren ten goede zou komen.

Wanneer deze ambtenaren, evenals officieren, 3 of 5 jaren hier zouden komen, niet ten laste van de kolonie gepensionneerd worden, zij in de ranglijst in Nederland gewoon stil staan en terugkeeren in hun oude betrekking, zou deze maatregel zeer nuttig en weinig kostbaar zijn. Alleen zou dit het moederland iets meer kosten tengevolge van het feit dat, hun dienstjaren hier dubbel tellend, zij vroeger dan na 40 jaren worden gepensionneerd.

Ik meen hiermede aan Uw verzoek te hebben voldaan.

Hoogachtend,

Uw Dw. Dr.,

(w. g.) FRED. OUDSCHANS DENTZ,
Vertegenwoordiger voor Suriname.

*) Werd reeds vroeger ook in onze rubriek W.-I. aangehaald.

Een praatje van een Javaan.

Zoals U wel bekend is, is het tegenwoordig de oprechte bedoeling van het Nederl.-Indisch Gouvernement den Javaan te ontwikkelen, ook door hem in staat te stellen Nederlandsch te leeren spreken en schrijven. Hiertoe heeft het Gouvernement de Europeesche lagere scholen ook voor ons Javanen open-

gesteld. Dit voorrecht hebben wij, als ik 't wel heb, sinds 30 jaar lang mogen genieten.

„Waarom zijn er thans nog zoo betrekkelijk weinig Hollandsch sprekende Javanen” zal men allicht vragen.

Deze of gene Hollandsche onderwijzer in Indië zal wellicht op deze vraag antwoorden: „Het Hollandsch zal de Javaan nooit leeren, hij is daartoe te stompzinnig.”

Voigens dezen grondregel zou er met ons niets te beginnen zijn. Maar hoe zijn die onderwijzers tot die bewering gekomen? M. i. beoordeelen zij het verstand van den Javaan te veel naar dat der Javaansche knaapjes, die nauwelijks een jaartje op school gezeten hebben. „Ziet ge wel”, zeggen zij, „hier hebt ge een sprekend bewijs van de domheid van den Javaan; het is gewoonweg onmogelijk om deze kinderen iets te leeren.” Op grond van dit oordeel schijnt men op Java nu druk bezig om zooveel mogelijk Javaansche jongens van de Europeesche school te weren.

Maar als dit oordeel waar was, zou er geen enkele Javaan zijn, die eenig examen met goed gevolg afgelegd heeft. En toch, hoevele Javanen zijn er niet, die het z.g.n. kleinambtenaarsdiploma hebben. Eenige duizendtallen toch zeker, waarvan velen met het predicaat „uitmuntend” of „zeer goed.” De eerste Javaan, die het eindexamen eener vijfjarige H.B.S. afgelegd heeft, is met No. 1 geslaagd. Deze of gene Hollander zal zeggen: „Dat is een uitzondering.” Zoo is er ook een Javaan geweest, die een H.B.S. met 5-jarigen cursus in vier jaar met vrucht heeft afgevoerd. (Tweede uitzondering!) Op dit oogenblik zijn er eenige tientallen Javanen, die in het bezit zijn van het eindexamen eener 5-jarige H.B.S. Drie Javanen hebben het grootambtenaarsexamen afgelegd en zijn nu geplaatst als ambtenaren bij het Binnenlandsch Bestuur op Java en Madoera. (Alweder uitzonderingen!) Twee Javanen hebben het artsexamen afgelegd, waarvan één nu officier van gezondheid is bij het O.-I. leger. (Weer een uitzondering!) Een Javaan, die aan de Universiteit te Leiden studeert, is in het examen voor candidaat literator cum laude geslaagd. (Toch een uitzondering!) Onlangs heeft een Javaan aan dezelfde universiteit het zeer moeilijke doctoraal examen voor de oostersche talen met goed gevolg afgelegd. (Ook een uitzondering!) Merkwaardig is het, dat een Javaan, die noch op een ambachtsschool, noch op een H.B.S. is geweest thans architect is bij de B. O. W. Na de Eur. lagere school doorlopen te hebben, begon hij als m a g a n g (= voluntair) op het waterstaatsbureau. Door zelfstudie heeft hij de verschillende opzichters-examens met vrucht afgelegd en later het architectsexamen. Dat hij in zijn vak inderdaad goed thuis is, blijkt uit het feit, dat vele Europeesche jongelieden bij hem les komen nemen. Verscheidene van de door hem opgeleide opzichters hebben bewezen in de practijk uitstekend te voldoen. (Al weder een uitzondering, niet waar?)

Wil men hierop het spreekwoord: „geen regel zonder uitzonderingen” toepassen, dan moet daarbij echter worden toegegeven, dat de uitzonderingen met het jaar verminderen. Na een paar tientallen van jaren zal wellicht het aantal der uitzonderingen zoo groot zijn, dat er van bovengenoemden regel meer sprake kan zijn.

Er zijn andere Europeanen, niet-onderwijzers, die het intellect van den Javaan naar dat der „d j o n g o s” en „b a b o e s” beoordeelen. Over het algemeen zijn de mannelijke en vrouwelijke Inl. bedienenden domme menschen, dit geef ik gaarne toe, maar zij hebben ook nooit schoolgegaan. Vergelijk men ze echter met de dienstboden in Holland, dan zeg ik, dat de laatste vooral niet verstandiger zijn dan de eerste. Als ik dus de Hollanders moest beoordeelen naar het oors der meiden en knechts, dan zou ik niet anders kunnen zeggen, dan dat zij groote uitsluiters zijn.

Prof. Dr. H. Kern zegt: „Het groote bezwaar dat men in den beginne vaak hoorde opperen, inzonderheid van personen, die in Onze Oost geleefd hebben en dientengevolge de Inlanders kenden of waanden te kennen, was dat onze taal voor de laatste te moeilijk was. Sedert proefondervindelijk bleek dat de Javanen, Soendanezen enz. door goed onderricht het Hollandsch zoo machtig werden, dat zij het onberispelijk spraken.....”

Mr. J. H. A b e n d a n o n, oud-Directeur van O. E. N., zegt: „.....De Javaan is van nature hoogst beschaafd en is volkomen vatbaar voor de hoogste ontwikkeling.....”

Uit de woorden dezer beide heeren, die toch alle

recht hebben den Javaan te beoordeelen en uit de bovengenoemde „uitzonderingen” blijkt wel, dat ook een Javaan wel degelijk leeren kan, dat zij niet allen stompzinnig zijn. Zouden de Europeesche onderwijzers dit ook niet weten? Merkwaardig is toch, dat meest kinderen van lagere Inlandsche ambtenaren van hun school worden geweerd of verwijderd; die van hoogere ambtenaren (Regent, Patih, Wedono) zelden of ooit. „Die mindere ambtenaren zullen er toch niets van durven zeggen” denkt menig onderwijzer, „en als reden geef ik maar op, dat hun zoons niet kunnen leeren.” Zouden zij zich soms te hoog voelen om aan ons, minderwaardige menschen, les te geven?

Vroeger behoefden Inlanders, die wenschten toegelaten te worden tot de Europeesche scholen, vooraf geen Hollandsch te kennen, maar toen de toevoer van Inlanders te groot werd — althans naar het oordeel der onderwijzers — werd er voor de toelating eenige kennis van het Hollandsch vereischt. Dit was geen gemakkelijke eisch, die ons gesteld werd. De meeste Inl. ambtenaren kennen nog geen Hollandsch, zoodat zij dus genoodzaakt zijn, hun zoons, willen zij die toegelaten zien tot de Eur. school, bij een Eur. onderwijzer of onderwijzeres Hollandsch te doen leeren, waarvoor zij geen gering leergeld moeten betalen. Nog moeilijker is 't voor Inl. ambtenaren, die ver, ja soms dagen lang, van een plaats wonen, waar daartoe gelegenheid bestaat, want behalve het leergeld moeten zij ook nog veel uitgeven voor kost en inwoning hunner kinderen. Voor velen, inzonderheid de lagere ambtenaren, die toch al een inkomen hebben, dat nauwelijks voldoende is om hun gezin in het leven te houden, eischt deze voorbereiding dus groote opofferingen. Daarbij komt, dat volgens het tegenwoordige voorschrift omtrent de toelating tot de Eur. lagere school eerst in aanmerking komen kinderen van Eur. afkomst en als er dan nog plaats is worden ook Inlanders en Vreemde Oosierlingen toegelaten. Een Inlander moge zich al eerder hebben aangemeld, hij wordt toch niet toegelaten voordat alle nakomende Eur. kinderen opgenomen zijn. Zoo komt het voor, dat een Inlander zijn zoon naar school brengend, van den onderwijzer te hooren krijgt: „Het spijt me, ik kan uw zoon niet opnemen, want alle plaatsen zijn bezet.” Is dit niet meer dan hard voor den Inlander, die zich allerlei opofferingen getroostte, geleefd heeft op rijst en zout (d. i. een letterlijke vertaling van 't Javaansch gezegde: m a n g a n s e g o o e j a h) echter in het blijde vooruitzicht, dat zijn zoon over eenige maanden zal zijn: leerling eener gouvernements Europeesche school. En nu, nu is alle hoop verdwenen. Waar moet hij nu zijn zoon laten leeren? Menigeen zal zeggen: „Stuur hem naar de Javaansche school; daar leeren zij tegenwoordig toch ook het Hollandsch.” Zeker, maar het Hollandsch, wat men op een Javaansche school leert is lang niet voldoende voor het toelatingsexamen der H.B.S. of een daarmee gelijkstaande onderwijsinrichting. Bovendien heeft de inlander toch niet zoovele onkosten gedaan, in het vooruitzicht zijn zoon naar de Javaansche school te sturen. Vele Javanen willen hun zoons graag op een Europeesche school opgenomen zien, opdat zij daarna naar een H.B.S. kunnen gaan en later, als de omstandigheden er zich toe leenen, verder kunnen studeeren. Maar nu de Eur. lagere scholen voor ons zoo goed als gesloten zijn, is natuurlijk verdere studie en ontwikkeling onmogelijk, zoodat het doel van 't gouvernement aan het begin van dit opstelletje vermeld langs dezen weg wel nooit bereikt zal worden, ho leergierig de Javaan ook is.

Ook wort ons, Javanen, dikwijls verweten, dat wij bijgeloovig zijn. In Indië lacht de Hollander, zelfs de minst ontwikkelde, om dit bijgeloof van den Javaan. Tegen zoo'n Hollander kan ik slechts dit zeggen: „Bij Uwe boeren (hier bedoel ik geen boeren, die de landbouwschool bezocht hebben) heerscht eveneens het bijgeloof. Sommige veeziekten en melkgebreken worden niet zelden toegeschreven aan heksen of booze geesten. Is een paard overkoot*), d. i. wanneer de koot, kroon en hoef achterwaarts omgebogen is, dan wordt de „aanspreker” er bij gehaald, meestal een oude timmerman of metselaar van 't dorp. Eerbiedig neemt deze zijn hoed voor het paard af, hurkt neer, masseert met zijn vingers het kootgewricht, terwijl hij allerlei tooverspreuken prevelt, en met een zekere waardigheid zegt hij dan: „Het paard is genezen.”

Als gij ons dus uitlacht om ons bijgeloof, dan kunt gij hetzelfde doen bij uw eigen volk.

Allertreurigst is bij de Hollandsche boeren, (niet

*) De „overkoot” wordt veroorzaakt door het afglijden van een pees, de z.g.n. koot-kroon- en hoefbeenstreker. Het masseeren van den aanspreker is eigenlijk niets anders dan 't in den goeden stand terugbrengen van die afgegleden pees.

die van de landbouwschool natuurlijk), de kennis van plantennamen. Bloemen, waarvan zij den naam niet kennen, noemen zij „k o e b l o e m e n.” Ten slotte blijkt, dat zij bijna alle bloemen met dezen naam betitelen. Inderdaad, een Javaansche boer kent meer planten bij naam dan een Hollandsche.

Ook zijn Hollanders al even moeilijk te bewegen veranderingen te brengen in de door hen van ouds gevolgde methoden als de Javanen. Men denke slechts aan de verbetering van de zuivelbereiding in Nederland in de jaren 1875 tot 1880. Met een ongehoovig gliimlachje zagen de boerinnen uit de hoogte neer op het gebruik van thermometer en boterkeermachine, ja, eigenlijk op elke verbetering.

Een onrechtvaardigheid is ook, dat inlanders dikwijls achtergesteld worden zelfs bij Indo-Europeanen die veel minder goed Hollandsch spreken en schrijven als de Javaan, hoewel beiden deze taal soms op dezelfde school hebben geleerd.

Niet lang geleden heeft een Javaan, die de Rijkslandbouwschool te Wageningen afgevoerd heeft naar een betrekking gesolliciteerd bij het Departement van Landbouw te Buitenzorg. Het Departement had hem wel als beambte willen nemen, doch met een beginsalaris van slechts f 40 's maands. Volgens het Kon. Besl. van 6 December 1906 No. 44, kunnen zij, die in het bezit zijn van een getuigschrift voor goed volbrachte studie aan bovengenoemde inrichting, in aanmerking komen voor de benoeming tot adjunct-houtvester 2e klas met een beginsalaris van f 150 's maands!

Als het Gouvernement enkel en alleen let op de nationaliteit, dan is het voor ons overbodig om, na volbrachte studie, naar een gouvernementsbetrekking te solliciteeren. Moeten wij ons dan aanmelden bij fabrieken of handelsmaatschappijen? Deze zijn meendeels in handen van Europeanen, die natuurlijk het voorbeeld van het gouvernement zullen volgen. Zal het Gouvernement zodoende zijn hoofdoel n. l. om van Java het meeste voordeel te trekken wel bereiken?

Het spreekt toch wel van zelf, dat een Javaan van gelijke opleiding en ontwikkeling als een Europeaan ook hetzelfde tractement en dezelfde promotie als deze verlangt. Waarom moeten wij voor dezelfde diensten minder betaald worden dan een Europeaan? Als antwoord worden gewoonlijk oude koeien uit de sloot gehaald, en zegt men weer: „omdat de Javaan dom, lui en onbetrouwbaar is.”

Zouden er onder de Europeanen geen domme, lui en onbetrouwbare menschen zijn? Dat er onder de Javanen ook veel snuggere, vlijtige en goed betrouwbare personen zijn, is toch voldoende bewezen.

Hollanders, die van nieuwe, frissche ideeën houdt, laat nu die oude koeien toch verder rustig in de sloot liggen. Mocht gij nog aan mijn woorden twifelen, stelt dan den bij U nieuw in dienst getreden Javaan gedurende eenigen tijd op de proef. Blijkt het, dat hij werkelijk dom, lui en onbetrouwbaar is, welnu, jaag hem dan weg, maar blijkt daarentegen, dat hij goed voldoet, geef hem dan dezelfde bezoldiging en dezelfde promotie als een Europeaan van dezelfde capaciteiten.

Geachte lezer, inderdaad, de Javaan wil vooruit. Maar hij kan geen schrede doen of hij komt tegen een hinderpaal aan, die hem belet verder te komen. Nog niet lang geleden heeft men de z.g.n. „stronkentrekters” uitgevonden. Zou het nu nog niet tijd zijn om „hinderpalentrekters” uit te vinden? Ik geloof, dat dergelijke „toestellen”, wanneer zij goed toegepast werden, zeer veel zouden bijdragen tot den vooruitgang van Java en de Javanen.

Een „lastige” bruine broeder.

Uit de O.-I. Mail.

Dat ook de Inlandsche vrouw de Hollandsche taal onder de knie kan krijgen, herinneren onze lezers zich zeker nog wel uit de vroeger hier aangehaalde geschriften van de dochters van wijlen den regent van Japara.

En wat dunkt u van het volgende, geschreven door Raden Ajoe Hendraningrat (Siti Hairani) in het Ned. gedeelte der Poetri Hindia, die de jongste mail ons bracht:

Hoe in de dessa Teloeknaga *) de geboorte van ons Prinsesje Juliana gevierd werd.

't Was vijf uur in den ochtend van 1 Mei 1909. De groote bel van het huis van den landheer liet vijf heldere slagen hooren, die de tongtong voor onze woning met dof gebrom beantwoordde. Hanen kraaiden hun fraaiste kukeluku, begeleid door 't gekwinkeleer en getijl der vogeltjes in de boomen. Verschrikt sprong ik het bed uit en maakte het raam van mijn slaapkamer open.

*) Ligt 9 paal ten Noorden van de afdeelingshoofdplaats Tangerang (residentie Batavia).

*) Van Europeesche Fröbel-onderwijzeressen vernamen wij meermaals, dat hare Javaansche leerlingetjes juist uitmuntten in handigheid en vlugheid van begrip. Red.-Com.

Buiten was het reeds schemerlicht en heerschte bedrijvigheid en drukte. Fluks wiesch ik mij en kleedde me aan. Maar 't eerst, waarop mijn gedachte viel en dat mij sedert verscheidene dagen bezighield, was, hetgeen heel Ned. Oost-Indië in spanning en met smachtend verlangen verbeide. En onwillekeurig boog ik de knieën en bad Allah ootmoedig en vurig, dat hij ons spoedig weder een Oranjespruit zou schenken, en dat alles gelukkig verlopen mocht. Zacht opende ik de kamerdeur, om mijn man niet te wekken, die nog in diepe rust lag na een vermoeienden nacht van arbeid. Ik begaf me naar buiten voor mijn gewone morgenwandeling.

Onder vroolijk gescherts en gelach gingen verscheidene lieden naar hun arbeid op 't land; mannen, loopende achter door karbouwen voortgetrokken ploegen, eenigen met ariet of andere gereedschappen in de hand; vrouwen met patjols over de schouders of bakoels op 't hoofd, kinderen, karbouwen of geiten voor zich uit drijvend. Langzaam schreed ik voort tusschen die woelige menigte, nu en dan een groot beantwoordend of een vraag richtend. De zon verschool zich echter nog achter de wolken. Eindelijk kondigde een vurig rood uit het Oosten haar komst aan. Ik bleef stilstaan, mijn blik dien kant heen wendend. Het werd lichter en lichter en lichter overal. Ha, daar kwam ze te voorschijn, de dagvorstin, in majestueuse grootscheid 't wolken gordijn vaneen rijtend, en met haar koesterende stralen alles overgietend. Op gras en struiken glinsterden dauwdropjes als kostbare edelgesteenten. Een heerlijk koeltje stak op en boog de boomtoppen zacht op en neder als tot een welkomstgreet. Het vroolijk gezang der vogels en insectengegons vervulde de lucht. Heel de natuur was in leven en beweging, en gaf haar vreugde te kennen, dat de dag weder begonnen was. Blijmoedig en frisch keerde ik huiswaarts, daar ook mij 't dagwerk wachtte. Uit de verte zag ik mijn man mij tegemoet loopen, een morgengroet toewuivend. Niet zoodra konden we elkaars stemmen verstaan, of 't eerst, wat hij me toeriep, was:

„Nani, ik heb zoo'n voor gevoel, dat deze dagen ons de blijde mare zal brengen!”

Thuis aan 't ontbijt spraken we over niets anders. Ongeveer tegen halfacht, terwijl ik in den voortuin een bouquetje plukte, hoorde ik uit de richting van Tangerang verscheidene achter elkaar geloste schoten als kanongebulder. Zonder nog 't rechte van de zaak te weten, holde ik naar binnen, uitroepend: „Hend, je voor gevoel bedriegt je niet! Op Tangerang vernemen ze 't reeds, want ik hoor van dien kant uit kanonschoten!” We gingen naar buiten en bleven aandachtig luisteren.

Waarlijk vernamen we er nog meer, thans uit de verschillende hoeken. Tot ons groot leedwezen bezaten we op Teloeknaga, ver verwijderd van andere plaatsen, noch in huis, noch bij den landheer, een telefoon, zoodat we ons geen zekerheid van de zaak konden geven. Zoo moesten we dus in gespannen verwachting blijven, wat mij zeer zenuwachtig maakte, met 't gevolg, dat ik alles averechts deed.

Eindelijk werd ik tegen half tien uit dien toestand verlost. De tjoetak*) van het land Pangkalan, een half uur van ons verwijderd, kwam ons mededeelen, dat hij tegen half acht van den Controleur van Tangerang het telephonisch bericht ontvangen had, dat wij ons op een nieuw prinsesje uit 't Oranjehuis mochten verheugen. Terstond werd de Nederlandsche vlag met Oranje in top geheschen, de drie kanonnen geladen. Van blijdschap pakte ik onze oude eno, die bezig was met afstoffen, bij haar schouders, en draaide met haar, ondanks haar tegenstribbelen, een paar maal de eekamer rond tot het arme, dikke oudje hijgend en proestend op den grond neerplofte. De drie geladen kanonnen werden een paar meters van elkaar op den grond voor ons huisje geplaatst en achtereenvolgens afgeschoten. Bij het eerste schot werd ter eere der Koninklijke Baby een mooie poeringboom (bij gebrek aan een waringin, ziet U, waarde lezers en lezeressen) in den grond gestopt midden in een omsloten tuintje tegenover onze woning. Boden werden naar verschillende deelen van het onderdistrict Teloeknaga uitgezonden om de blijde mare af te kondigen.

De desabewoners van Teloeknaga zelf, de standplaats van mijn man als assistent-wedana, ontvingen het heerlijke nieuwtje met blijde opgewondenheid. Een ieder haastte zich naar het pleintje naast den landheer, waar de gamelan reeds geslagen werd. Daartusschen hieven ze in koor bij korte tusschenpoozen een vroolijk hoera aan; ook werden mertjons afgestoken.

Er zat iets eigenaardig roerends in de wijze, waarop ze de zoo gelukkige geboorte van ons prin-

sesje vierden. Allen toonden duidelijk hun welgemeende vreugde.

Na den „ingezonden” brief van Menangkabauer in Het Kol. Weekblad te hebben gelezen, is De Javabode op kondschap uitgegaan „bij iemand, die de toestanden ter Westkust grondig kent”, en van wien het blad de volgende opmerkingen mocht ontvangen, welke wij onpartijdigheids halve hier in haar geheel overnemen:

„De toestand van rust is werkelijk ingetreden; dit gebeurde echter reeds in de 2e helft van 1908. Bij den belasting-aanslag 1909 in het begin van dit jaar werd nergens ter Sumatra's Westkust onrust verwacht. De rust werd plaatselijk alleen verstoord in de afdeling Priaman (het gebeurde te Oelahan, in Mei 1909).

De gearresteerden in zake de onlusten van het vorige jaar werden allen reeds door de betrokken bestuursambtenaren gehoord; een groot deel daarvan werd reeds op vrije voeten gesteld, zoodat thans alleen de belhamels in de gevangenis te Padang overblijven. Omtrent nu lot heeft de Gouverneur nog niet beslist, waarschijnlijk om de volgende redenen:

Sommige bestuursambtenaren dringen er op aan, dat die belhamels worden verbannen en zouden het een politieke fout vinden, indien zij op vrije voeten werden gelaten. Andere bestuursambtenaren daarentegen zouden zien, dat aan de meeste gevangenen vergiffenis werd geschonken, om reden zij geen kwaad meer kunnen doen; deze bestuursambtenaren zijn voor een algemeene amnestie, zooals vroeger toegepast door Michiels.

De Gouverneur wenschte eerst te zien, hoe het ging met den belastingaanslag in dit jaar en met de betaling van den ten termijn van de belasting (waarvan 30 Juni de verval dag is), alvorens te beslissen in zake de verbanningsvoorstellen zijner bestuursambtenaren. Ik vermoed dan ook, dat de Gouverneur thans spoedig in staat zal zijn eene beslissing te nemen en zijne voorstellen aan de Regeering kan doen.

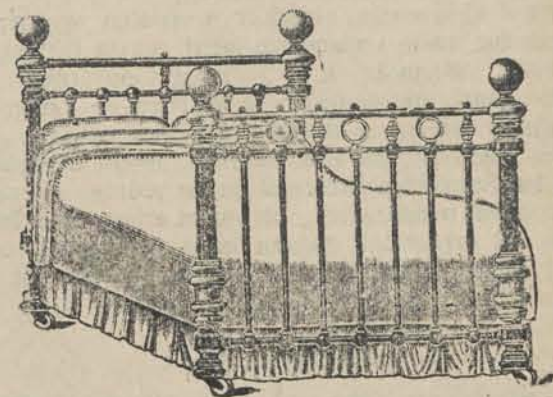
Van de reorganisatie-voorstellen, welke door den Gouverneur in 1906 aan de Regeering werden ingediend, hoort men weinig. Eene beslissing op die voorstellen, die inderdaad zeer ingrijpend zijn, en waarmede verscheidene bestuursambtenaren, die den toestand ter Sumatra's Westkust kennen, het niet eens zijn, is nog niet genomen en dit geeft mij aanleiding om te gelooven, dat die voorstellen door de Regeering niet zullen worden overgenomen. Dat die voorstellen belemmerend werken voor het binnenslandsch bestuur is niet geheel waar. In zijne voorstellen wenschte de Gouverneur een einde te maken aan het gebruik, dat de laras- of districtshoofden worden aangesteld middels verkiezingen. De Gouverneur wenschte te beschikken over een korps districts-hoofden, die door hem worden aangewezen en die, evenals op Java en elders, overgeplaatst kunnen worden naar andere districten. De bezoldigde negorijhoofden, die eveneens verkozen worden, wenschte de Gouverneur te behouden. Sedert de indiening der reorganisatie-voorstellen werden dan ook bij mutaties geen nieuwe larashoofden door den Gouverneur aangesteld, wel nieuwe negorijhoofden. Bij het openvallen van de betrekkingen van larashoofden werden beschikbare controle-mantri's dan wel naburige larashoofden tijdelijk met die betrekkingen belast; dit gaf nergens stagnatie in den dienst, integendeel werden daardoor dikwijls betere toestanden geschapen.

Inderdaad schijnt er groot gebrek te zijn aan bestuursambtenaren; verscheidene controleurs werden bij vertrek uit het gewest niet vervangen, zoodat verscheidene plaatsen door naburige controleurs moesten worden waargenomen. Dat te Boea de vermoorde controleur Bastiaans door een luitenant werd vervangen, is zeer rationeel en ik acht het wenschelijk, dat die officier (luitenant Van Loenen, die heel goed schijnt te voldoen) daar voorloopig als waarnemend controleur gehandhaafd blijft. Minder wenschelijk acht ik het, dat er officieren als wd. controleur op de andere plaatsen benoemd worden, zooals thans gebeurd is Ket Singkarah, waar een jong 2e luitenant zonder ervaring als controleur geplaatst werd. Wil men de bevolking an Sumatra's Westkust niet verbitteren, dan dient men voorloopig op elke controleursplaats een bezadigd en ervaren controleur te plaatsen; er is in 1908 eene te groote beroering onder de bevolking ter Sumatra's Westkust geweest, om nu reeds met proeven te beginnen of jonge onervaren luitenants als controleur wel geschikt zijn om de bevolking in het rechte spoor te houden. Is er gebrek aan controleurs, welnu, dan zou het beter zijn de aanwezige aspirant-controleurs met eenige ervaring — en die zijn er — als controleur dienst te laten doen en de luitenants als aspirant-controleur een leeftijd te laten doormaken. De motieven, waarom de aspirant-controleurs niet bevorderd worden tot controleur, gelden deste-

Th. A. A. SIMONIS

34 GROENMARKT — OVER DE — PRINSESTRAAT.

TELEFOON No. 2535 □ DEN HAAG

Specialiteit in BEDDEN.

— GROOTE KEUZE —
van af het beste tot het eenvoudigste.

MAGAZIJNEN GESLOTEN VAN half een TOT twee UUR.

■ Taxatie en Onderzoek. ■

TAXATIE van handelszaken en koopmansgoederen, bij zaakdeelname, koop en verkoop, brand- of waterschade; bij scheiding en erfenis.

**H. van Holk, Notarieel-
Accountant**
42 Gedempte Burgwal 42
DEN HAAG.

■ Accountants-onderzoek. ■

„C”-School.
MUZIEK-ONDERWIJS

Nieuwe Snel-methode om kinderen of volwassenen, alvorens zij een instrument gaan beoefenen, eerst aanschouwelijk de beginselen te leeren 1o. der muziek: de notenleer, maatverdeling, tempo's, rusten, het nauwkeurig lezen uit de 3 sleutels, enz.; 2o. der techniek: de pianotoetsen-kennis, viool- en dwarsfluitgrepen of die van 't koperen-instrument.

Compleet in 10 lessen.

Leuke Leermiddelen, Puzzle's, Zandfiguren. enz.

Lessen aan 't strand f2.50, aan huis f1.50, avondlessen f1.00, klas- of schoollessen f0.50 de persoon.

Schrijf een briefkaart aan de Directie van de „C”-SCHOOL, Ged. Burgwal 42, DEN HAAG. Spreekuur 's morg. 8—10. (Assistente gevraagd.)

The Berlitz School,

welbekend bij allen die met verlof in Nederland vertoeven.

Noordeinde 58a. - Telef. 2234.

TALLEN Duitsch - Engelsch - Fransch, Italiaansch - Spaansch - Russisch - Hollandsch, enz. enz.

door leeraren, uit de desbetreffende landen, die eene zuivere uitspraak, vrij van dialect, bezitten.

Conversatie - Vertalingen - Literatuur.

*) Een door den land(-)eigenaar gekozen Inlandsch hoofd belast met de uitoefening der dagelijksche politie op de particuliere landerijen.

meer voor officieren, die nimmer eene opleiding voor bestuursambtenaar hebben gekregen.

Militaire posten in het binnenland van Sumatra's Westkust zijn nog tijdelijk gehandhaafd op de plaatsen, welke ver verwijderd zijn van de garnizoensplaatsen, zooals Boea, Moeara Laboeh, Ajer Bangis, Taloe en Palembang. Deze zullen wel spoedig opgeheven worden nu alles in die streken rustig blijft. Kwaad doen die militairen er niet."

Omtrent Gouverneur Heckler vernamen wij nog, dat deze het vaste voornemen heeft om in het begin van 1910, wanneer hij 5 jaren Gouverneur is, 's lands dienst met pensioen te verlaten — ten minste wanneer het op Sumatra's Westkust rustig blijft. De heer Heckler heeft zich tot taak gesteld de belastingen ter Sumatra's Westkust in te voeren, en, zoo schrijft onze berichtgever, het moet erkend worden, dat hij dat meesterlijk gedaan heeft. Weifelen is een woord, dat hij niet kent, en zoolang er quaestie is van onrust, zal hij op zijn post blijven.

Een zure suikercampagne.

De suikerfabriek Djatiroto stopte wegens gebrek aan werkvolk. De suikerfabriek Tangoelanggin moest eenigen tijd stoppen wegens ombouwing aan de ketels; men kon geen stoom houden, zoo lezen we in het Soer. Nieuwsblad. De fout ligt aan de verbouwing der vulhaarden en roosters der ketels, die na de campagne van 1903 heeft plaats gehad, in de idee dat alles beter zou gaan. De resultaten wezen echter anders uit.

Ook elders werden minder goede resultaten bereikt.

Alles voorspelt een „zure campagne“, schrijft bovengenoemd blad.

Europeesche opvoeding.

Vier kinderen van den kroonprins van Djokja en drie van prins Joedonegoro gaan iederen dag van 's morgens half acht tot 's middags half zes naar de familie Rolder.

In de morgenuren worden zij in 't hollandsch en andere tot de lagere school behoorende vakken onderwezen door mevrouw en in de namiddaguren door den heer Rolder.

Dit is het begin van de europeesche opvoeding, welke aan deze kinderen zal worden gegeven, zoo schrijft M i d d e n - J a v a.

De Hollandsch-Chineesche school.

Een zeer ongunstigen indruk heeft bij velen gemaakt het exclusivisme, dat bij de instelling der hollandsch-chineesche school heeft voorgezeten, door geen inlandsche leerlingen daarop toe te laten, meldt de Sumatra Bode.

Men had niet verwacht, dat hier, ter S. W. K., een land, dat, waar sprake is van geestelijke ontwikkeling, zeker niet voor Java heeft onder te doen, en de geestkracht van welks bewoners zeker niet minder is dan die van den Javaan % dat in dit land niet alleen geen 1e klasse scholen zijn opgericht, waar het nederlandsch dus een leervak zou zijn, maar zelfs voor een vreemdelingenkolonie — die immers zichzelf als zoodanig beschouwt — gedaan is, wat men den landzaat onthoudt.

„De grond ontzinkt ons“ — zegt de ontwikkelde

Maleier — „wij hebben het Hollandsch noodig te kennen, en onze concurrent, den Chinees, dien wij op zoo menig gebied getoond hebben te kunnen staan, geeft men een wapen tegen ons, dat men ons onthoudt! Maar laat ons de hoop niet verliezen en niet meenen, dat het gouvernement zal volharden in een benadeling als van eigen en stiefkind.

Duidelijker kan het wel niet uitgesproken worden dat steun aan Chineezers in den komenden strijd wordt verleend, terwijl de landzaat zelf, die het nederlandsch gezag hier binnenhaalde, dien hem noodigen steun niet geniet.

Beter ten halve gekeerd dan ten heele gedwaald, dit worde hier in het oog gehouden. Tegen de redeneering van den Maleier is niets steekhoudens in te brengen“, zoo besluit bovengenoemd blad.

Spoorwegen op Sumatra.

Naar het Bat. Nieuwsblad verneemt, heeft de regering bij het opperbestuur ingediend de voorstellen voor den aanleg, als begin, van een honderd kilometer lange baan op Sumatra, aanvangende te Telok Betong. De onkosten van dezen aanleg worden geschat op f 8000000. De bedoeling is natuurlijk, dat de volksvertegenwoordiging niet aanstonds gesteld zal worden voor de goedkeuring van het geheele Saramacca-spoorwegplan, hetwelk, zooals men weet, minstens honderd miljoenen zou kosten, maar dat niettemin die vertegenwoordiging zich principieel over den aanleg van de groote stamlijn op Sumatra zal uitspreken.

Waar onze lezers onder „Ingezonden“ een herinnering vinden aan het nuttige liedewerk te Pangoengsen, nemen wij hier het een en ander uit het Soer. Handelsblad over betreffende een Causerie door den heer Van Emmerik.

Eerst kregen de schoolkinderen eene beurt, die hij toesprak en voor wie hij het hem vergezellende troepje pupillen, de z.g.n. „hongersnoodkinderen“, in nette uniformpakjes gestoken, liet zingen en fanfaremuziek blazen. Hij vertelde hun, hoe hij die kinderen voor den landbouw had opgeleid door handenarbeid, en hoe gelukkig en gezond zij zich daardoor gevoelden. Hij spiegelde hun een even gelukkig en nuttig leven voor, als zij dit voorbeeld volgden. Beperking van behoeften is het geheim van een tevreden leven.

Over 't geheel was de toon, waarop hij deze spes patriae toesprak, de juiste en rake, en hij wisselde ernst af met humor, die de jongens soms deed schateren. Aandoenlijk waren zijne woorden, die hij uitsprak in een gebed tot slot.

Daarna kregen de volwassenen een beurt. In zijne causerie over „volksliederen“ ontwikkelde hij mooie denkbeelden, welke hij actueel demonstreerde, door zelf enkele liederen voor te zingen en door zijn muziekcorps weder andere te laten spelen.

Hij besprak de mogelijkheid om ook in Indië de jeugd volksliederen te leeren zingen, wat hij aantoonde met zijn emigranten. Ook de wenschelijkheid, want niets werkt zoo krachtig om de nationaliteit tot patriottisme op te voeren als het volkslied.

Verder sprak de heer Van Emmerik over zijn arbeid en streven, over zijn levensbeschouwing en levenswijze, sprong van den hak op den tak, wat hij trouwens had geannonceerd op zijn strooibijljetten door de bijvoeging „en nog wat.“

Dwaze beden wellicht, maar zij, die nooit iets voor zich zelve gevraagd had, wenschte dit nu, en haar vriend beloofde haar, dat het aldus zou geschieden, dat zijn eenig levensdoel voortaan zou zijn haar wenschen na te komen. Thans eerst gingen hem de oogen open en zag hij in, wat zij geleden moest hebben, en dat hij, die haar leven zoo mooi had willen maken, de oorzaak was van deze wreede, lange marteling, wellicht van haar vroegtijdigen dood. Hij knarstandde van wroeging en berouw!

Zoo ging zij van hem heen. Met behulp van bewaarde Inlanders balsemde hij het stoffelijk omhulsel van zijn mooie geliefde — thans mooier dan ooit in zijn oogen — opdat de verwoestingen des tijds haar niet zouden kunnen deren.

Weldra was de bruidstooi gereed en toen hij haar de oranjebloesem om het hoofd had geslingerd en den sluier voorgedaan, legde hij haar in de looden kist met het glazen deksel en nam toen daarnaast plaats om als een eenzaam, wanhopend man in zijn voor vogelvrij verklaard oud huis naar haar te staren, en zijn sterk lichaam kromp ineem onder het bewustzijn, dat hij dit jonge leven verwoest had, haar genoodzaakt had om voortdurend van de geheele wereld uitgesloten te leven.

De Roomsche priesters en de Engelsche geestelijken weigerden allen haar in gewijden grond te begraven, en zelfs een smeekschrift aan den

Dit „nog wat“ wist hij zeer aardig te kruiden met humor, zoodat zijn publiek nu eens lachte, om dan weder ernstig te luisteren.

Want hij boeide zijn gehoor. Hij maakt op ons den indruk, dat hij overtuigd is door zijn geloof, 't welk hem de kracht geeft om zijn zwaren arbeid te volvoeren.

Hij offert zich op, hij geeft zich geheel voor en aan de levenstaak, die hij zich vrijwillig heeft opgelegd. Dat het publiek hem moge steunen — geldelijk steunen — in dit streven en in zijn arbeid!"

WEST-INDIË.

SURINAME.

Wederom hebben zich in het stroomgebied van de Gonini quaesties voorgedaan tusschen balata-concessionarissen. De eerste quaestie, die liep over een aanzienlijke hoeveelheid balata, is al twee maanden oud. Nu is er weder eene quaestie ontstaan over een hoeveelheid balata ter waarde van f 250,000, die door een ander ontginner bewerkt zou zijn op een concessie van den heer W. F. van Lier.

De rechtsregelen in de kolonie schijnen wel zeer ingewikkeld te zijn, dat dergelijke gewichtige gelegenheden zoo lang blijven zonder tot een oplossing te kunnen komen. Deze rechtsonzekerheid werkt ongetwijfeld verlamdend terug op de industrie, zoodat een doortastend optreden van het bestuur gewenscht is“, schrijft Onze West

De statuten zijn afgekondigd van de Stichting voor verwaarloosde jongens.

Zij is gevestigd te Paramaribo en heeft tot doel duurzame verzorging van minderjarige jongens, ouder dan dertien jaar, over wie door den rechter de voogdij aan de Stichting wordt opgedragen.

De verzorging en opvoeding geschieden in een inrichting op de plantage Slootwijk in het district Cottica.

De dagelijksche leiding der inrichting wordt opgedragen aan een directeur, door den gouverneur op voordracht der regenten te benoemen en te ontslaan.

Het college van regenten is benoemd. Voorzitter is de heer I. da Bosta, voorzitter der Koloniale Staten.

CURACAË.

In de zitting van den Kolonialen Raad heeft de voorzitter medegedeeld, dat de gouverneur de Jong van Beek en Donk met ingang van 1 October a.s. zijn ontslag heeft verzocht.

Het is te begrijpen, dat deze bestuurder wenscht heen te gaan. Maatregelen, door hem genomen, eerst goedgekeurd door de publieke opinie, werden later, toen hij in andere opzichten niet voldeed aan het verlangen eener, zij het ook belangrijke fractie in de kolonie, afgekeurd, ja belachelijk gemaakt.

Deze gouverneur kon geen goed doen, omdat hij aan het onderwijs niet geven wilde of kon, wat men verlangde.

Ook met de nieuwe belastingen is men in de kolonie alles behalve ingenomen.

„De klachten over de nieuwe belastingen nemen met den dag toe. Het regent bezwaarschriften tegen de gebruiksbelasting. De Raad van beroep zal wel de handen vol krijgen.

bisschop baatte hier niets. Toen was hij geheel wanhopend. Hoe nu Arabella's laatste wensch te vervullen?

Op zekeren nacht begroef hij met behulp van eenige trouwe bedienden — wier stilzwijgendheid hij met goud betaalde — zijne dierbare in een geheim graf op een plaats, die hem alleen bekend was en verdween uit deze streken.

Een tijd lang liepen er allerlei geruchten aangaande L. Sommigen beweerden, dat hij als een Inlander te midden der inboorlingen leefde, anderen veronderstelden, dat hij zelfmoord had gepleegd. Maar hoe kon hij sterven, zonder de laatste wensch van haar, die hij liefhad, vervuld te hebben? Naarmate de jaren verlieden, sprak men er al minder over, de wereld had hem vergeten.

Ongeveer tien jaren na Arabella's dood, toen het regiment verwisseld was en er een nieuw huis verzezen was op de plaats, waar zij haar treurig leven geleid had, verscheen daar eensklaps een oude man met een door de zon gebruid gelaat. Hij zag er vermoeid en ziekelijk uit, maar hij was zoo rijk als Cresus. Een zwerm werklieden werd dadelijk aangesteld en binnen een jaar tijds verrees aldaar een mooi kerkje tusschen de palmboomen, recht tegenover den tuin van het oude huis, dat nu geheel nieuw was opgebouwd.

(Wordt vervolgd).

FEUILLETON.

Het hoogste Liefde-offer. *)

(Vervolg.)

Zoedoende kwam de dood voor haar als een engel van verlossing. Hoe zij haren geliefde vertroostte, toen de beslissende ure gekomen was, weten wij niet; maar zij deed het en hij hield zich dapper, omdat hij niet wilde, dat zij ter wille van hem nog meer zou lijden. Een dokter wilde zij niet zien.

„Lieveling“, zeide zij, terwijl zij hem voor het laatst met haar zielvolle oogen aankeek, „twee dingen heb ik je nog te vragen; maar ik ben bang dat ge mij erg kinderachtig zult vinden“, voegde zij er glimlachend aan toe.

„Wat het ook zij, liefste, ik zweer je, dat ik het doen zal, wat het mij ook kosten moge.“

„Luister dan: het werd mij nooit vergund om, zooals andere meisjes, met eere den bruidstooi te dragen, laat mij dan nu geheel als bruid gekleed in het graf leggen, gereed om je op den dag der opstanding aldus tegemoet te treden, en lieveling — haar stem werd nu al zwakker — laat mij begraven in gewijden grond.“

*) Uit het Engelsch-Indische tijdschrift „East and West“ van H. E. Meyr.

Die het meest te klagen hebben en misschien het minst bezwaarschriften inzenden, zijn de eenvoudige leden, die vroeger f 2 grondbelasting betaalden voor hun huisje, en nu behalve de iets verminderde grondbelasting nog meer dan f 20 moeten opbrengen aan gebruiksbelasting", schreef de „Amigoe". Hetzelfde blad merkte, naar aanleiding van de zitting van den Kolonialen Raad van den 14en Juli l., het volgende op:

„Naar wij met voldoening vernamen, ging de Raad naar de Afdeelingen om te beraadslagen over wijziging der Grondbelasting. Verandering van deze verordening, welke in plaats van verlichting veel zwaarder den druk bracht over de arme bevolking, wordt spoedeischend geacht. Draagkracht naar verhoogden vond hier heelemaal geen toepassing; de groote eigendommen werden verlicht, de kleinere veel verzwaard. Dergelijke toepassing der wet is zeker allerbillijkst, en hoe eerder aan deze onrechtvaardigheid een einde wordt gemaakt, des te beter.

Maar met een dringend verzoek aan het Bestuur tot wijziging van de grondbelasting alleen mag de Raad niet volstaan. De Gebruiksbelasting en die op den In- en uitvoer en der Accijnzen moeten ook hoog noodig worden herzien."

Door den gouverneur is eene ontwerp telegraaf- en telefoon-verordening ingediend. De „Amigoe" begroet dit ontwerp met vreugde, omdat het een aanwijzing is, dat het walstation der draadlooze hoogstwaarschijnlijk behouden zal blijven.

Ook uit anderen hoofde vernam het blad, dat het voortbestaan der „Draadlooze" volstrekt niet af zal hangen van de proef, welke 1 Juli met het openstellen van het station ten dienste van het publiek werd begonnen. De beslissing moet komen van Nederland. Nu de Koloniale Raad er zich zoo sterk voor uitsprak, zal het walstation wel behouden blijven.

Het blad herinnert er nogmaals aan, dat dit station zoo buitengewoon goed voldoet, en zelfs op 2000 K.M. afstand nog gemakkelijk in contact bleef met Hr. Ms. Gelderland.

WAT DE INLANDER ZEGT.

De verlofkwesie maakt een belangrijk punt van bespreking uit bij de Inlandsche pers. Aan den europeaan, in Indië geboren en getogen, vervullende slechts de betrekking van commies, zoo merkt de Bintang Soerabaja in hare rubriek „Zaterdag-sche causerie" op, verleent het Nederl.-Ind. Gouvernement, op 's Lands kosten, een verlof voor één of twee jaren naar Europa, maar niet aan een regent. Het is immers niet noodig voor een javaan, om met verlof te gaan? Het blad looft het Gouvernement, dat het geen verschil maakt tusschen europeanen, in Europa of in Indië geboren. Zou het echter niet goed zijn, vraagt het, om in het belang hunner ontwikkeling en ter verruiming van hun blik ook den regenten vergunning te geven naar Europa te gaan? Het behoort thans nog tot de zeldzaamheden, dat de hoogste Inl. ambtenaren naar meerdere kennis streven door het lezen van boeken, maar wanneer zij zich in Europa bevinden, zijn zij verplicht hunne oogen en ooren open te houden, te hooren en te zien, wat tot dusverre voor hen onbekend is. Een ondervinding, door eigen aanschouwing verkregen, is van méér waarde dan kennis uit boeken opgedaan, die dikwijls verre van voldoende is. Het is de wensch der Regeering, vervolgt het blad, om aan de inboorlingen méér rechtstreeksch aandeel in het bestuur te geven dan vroeger het geval was. Maar juist daarom zou het goed zijn, dat zij wat meer van de wereld te zien kregen dan wat binnen de grenzen van hun district of afdeeling ligt. Het blad laakt het volstrekt niet in de Regeering, dat zij aan een commies, afkomstig van den achterhoek van Menado of Ambon, dan wel aan hem, die in de een of andere javaansche kampoeng het levenslicht heeft gezien, verlof naar Europa verleent, want dat verlof strekt immers toch ook tot zijne verdere ontwikkeling — maar een dergelijk verlof zou voor een regent niet minder waarde hebben dan een commies, daar het ook dezen in de gelegenheid zou stellen oogen en ooren bijzonder den kost te geven. En dit zal den lande geen nadeel berokkenen, besluit de Bintang Soerabaja.

De nieuwe bepalingen voor de europeesche ambtenaren om met buitenlandsch verlof te gaan, geeft aan de Pemberita Betawi aanleiding het volgende in hare rubriek „Zaterdag-sch tijdsverdrif" te zeggen: Met verbazing heeft de inboorling gevraagd, waarom men alléén er aan gedacht heeft om aan de europeesche ambtenaren verlof naar Europa te verlenen, terwijl men geen bepalingen in het leven roept, die aan een inlandsch ambtenaar het recht toekennen op kosten van den Lande met verlof te gaan.

al was 't maar naar een ander deel van Indië. Wanneer aan een europeesch ambtenaar, na tien jaren dienst, verlof wordt verleend naar Europa, waarom zou men dan, vraagt zij, aan een inboorling, die even lang den Lande heeft gediend, ver van zijn geboortegrond, niet kunnen vergunnen naar Java, Sumatra, Borneo, de Molukken enz., waar hij geboortig is, te gaan? Heeft men er dan niet aan gedacht, dat een op Java geboren inlandsch ambtenaar een plaatsing erlangt ook op Borneo en een Sumatraan wel naar Celebes gezonden wordt? Het schijnt niet noodig te zijn, roept schrijver met bitterheid uit, dat aan een inlandschen ambtenaar een verlof op 's Lands kosten wordt toegestaan, want Inlanders mogen immers geen bezoldiging genieten, als zij daarvoor den lande geen arbeid presteeren. Inlanders moeten hard werken, inlanders moeten véél belasting betalen, om bij te dragen in de overtochtskosten en het verlofs-traktement der europeanen, die met verlof gaan. Kortom, in Indië moet slechts ten bate van Nederland gearbeid worden! Het is billijk, gaat schrijver voort, dat Indië voor Nederland werkt, want Nederland beschermt Indië, voor welke bescherming de kolonie het moederland dankbaar moet zijn. Maar waarom zoo'n groot verschil gemaakt? Dienen wij niet allen onder één en dezelfde vorstin? Het is eigenlijk noodloos moeite, dat wij over deze verlofsbepalingen mopperen, want, al wachten wij tot de katten horens krijgen, het Gouvernement zal er niet toe komen om ze ten gunste van den inboorling te veranderen. Welke regeling bestaat er ten aanzien van zieke inlandsche landsdienaren? klaagt schrijver verder. Een Inlander moet eerst half dood zijn voor men hem verlof geeft om naar zijn geboorteland terug te keeren, en dan mag hij de reiskosten nog zelf betalen. In de tweede maand van zijn verlof ontvangt hij slechts de helft van zijne bezoldiging, en dit verlof mag hoogstens drie maanden duren. Is hij dan nog niet genezen, zoo kan hem, bij hooge uitzondering, een vierde maand verleend worden; maar in den regel krijgt hij dan ontslag uit zijne betrekking. Een inlandsche kweekeling van f 12 salaris bijv. bekomt gedurende zijne ziekte een verlofs-traktement van f 6 en een wachtgeld van f 4. Zoo'n luttel bedrag moet voldoende zijn, zucht schrijver, want een zieke Inlander heeft immers geen geneeskundige hulp noodig en hij kan zich toch wel met jonge bladeren voeden, gelijk de schapen, of met inferieure roode rijst. Vleesch heeft hij niet noodig, hij kan volstaan met goedkoop, drogen visch. Voor één cent heeft hij genoeg voor een geheel dag! Maar hoe is het in deze met den europeaan gesteld? roept hij uit. Als deze verkouden is of zich maar eenigszins onbehagelijk gevoelt, vraagt hij dadelijk verlof voor twee of drie maanden naar Bandoeng, Soekaboemi, Lawang (plaatsen in de bergstreken, bekend om het gezonde en koude klimaat). Zijne reiskosten betaalt het land. Bovendien kan hij nog voor één of twee jaren wegens ziekte naar Europa gaan. Al krijgen beide ambtenaren bezoldiging uit de door Indië opgebrachte voordeelen, europeaan en inlander hebben daarom toch nog niet dezelfde rechten!

WAT DE CHINEES VERTELT.

In een der vroegere nummers van dit weekblad is melding gemaakt van het denkbeeld der afdeeling Bondowosso van de Tiong Hoa Hwe Koan-vereeniging om aan de Chineesche Regeering te verzoeken een groote geldloterij te houden, ten einde de winst daarvan te besteden tot financiëelen steun voor de haktongs (chineesche scholen) in N.-I., die zich thans niet kunnen bedruipen, en omdat de Ned.-Indische Regeering op het verzoek der vereeniging een dergelijke loterij in Ned.-Indië te mogen houden, nog geen beschikking heeft genomen, terwijl de kas van verscheidene afdeelingen dringend aanvulling behoeft. In de Pewarta Soerabaja werkt de voorzitter der afdeeling Malang dit denkbeeld nader uit. Hij begint met de noodzakelijkheid te kennen te geven, dat alle zelfstandige afdeelingen der Tiong Hoa Hwe Koan-vereeniging de hoenkiok's, tot het elk jaar te houden congres toetreden, ten bewijze, dat alle emigranten eensgezind zijn, opdat a. men dan gemakkelijker geschikte gediplomeerde chineesche onderwijzers uit het stamland zal kunnen krijgen, b. de vorderingen der leerlingen geregeld kunnen worden nagegaan door den chineeschen inspecteur van het onderwijs, c. wanneer men moeilijkheden ondervindt, onverschillig van welken aard, men dadelijk hulp krijgen kan, d. de leerlingen, die den cursus aan een haktong ten einde toe gevolgd hebben, gelegenheid krijgen, een hogere opleiding te erlangen (bijv. aan de Kila haktong te Nanking). De lasten, welke op het hoofdbestuur drukken, zijn vele, het is daarom noodig, dat het over voldoende fondsen beschikt.

Het ligt in de bedoeling om telken jare een loterij van 400 duizend dollar te doen houden. De daaruit te behalen winst, ad 185.500 dollar, zal voldoende zijn, om de noodlijdende scholen bij te springen. In Indië wordt jaarlijks door het Gouvernement een groote loterij van een half miljoen toegestaan, verdeeld in 50.000 loien. Van dit aantal wordt minstens het 3/5 deel door Chineezzen genomen, niettegenstaande de winst slechts strekt om europeesche vereenigingen te steunen en niets daarvan ten bate van den chinees komt. Er zijn op dit oogenblik 70 zelfstandige afdeelingen der Tiong Hoa Hwe Koan-vereeniging (daarvan zijn 53 tot het Indochineesch Congres toegetreden). Wanneer elke afdeeling slechts 500 loten neemt en de chineesche loterij ook verdeeld wordt over 50.000 loten, zal men alleen reeds onder de chineesche emigranten in Ned.-Indië 70 maal 500 = 35000 loten kunnen plaatsen. De overige 15000 zouden voorzeker door in de Straits en in Britsch-Indië woonachtige chineezzen worden genomen.

Met de regeling van deze zaak in Indië, zouden men kunnen belasten de voorzitters van de 4 chineesche kamers van koophandel op Java (Batavia, Semarang, Soerabaja en Djokjakarta), benevens een vijftal van de meest invloedrijke, door den schrijver bij name genoemde hoofdbestuurleden der Tiong Hoa Hwe Koan-vereeniging, in de eerste plaats den voorzitter van het hoofdbestuur Losianseng Phoa Keng Hek, beheerder van het land Le-loek Poetjoeng, Ridder der Orde van Oranje Nassau, lid van den gewestelijken raad van Batavia. Wanneer deze personen zich tot een commissie vereenigen om de belangen der Indische deelnemers aan die loterij te behartigen, zal iedereen er vertrouwen in hebben, en dit zal zeker het loten plaatsen in de hand werken. Men behoeft niet te vreezen, dat zij zich een keuze niet zouden laten welgevallen, daar het van algemeene bekendheid is, dat de door den voorzitter van Malang genoemde personen veel voor hunne rasgenooten over hebben.

Ook bespreekt hij het denkbeeld om een onderlinge levensverzekering op te richten. Hij wil iedereen chinees tusschen 16 en 55 jaar, die door 2 medici of twee leden der Tiong Hoa Hwe Koan-vereeniging gezond van lijf en leden verklaard is maandelijks een zeker bedrag laten afzonderen. Na zijn dood zullen zijne erfgenamen een bepaalde som ontvangen. De leden zullen in drie klassen verdeeld worden. De leden van de eerste klasse betalen een entree van f 30 en een maandelijksche contributie van f 3, die van de tweede betalen f 20 en f 2 en die van de derde f 10 en f 1. Na hun dood wordt aan hunne erfgenamen respectievelijk een bedrag van f 750, f 500 en f 250 uitgekeerd. Zij, die 20 jaren achtereen gecontribueerd hebben, zullen van verdere contributie vrijgesteld zijn. Op deze wijze behoeven de nabestaanden van een chinees zich niet moeielijk te maken over zijne begrafeniskosten, daar deze uit de verzekeringskas bestreden kunnen worden. De ontwerper hoopt, dat elke chinees, die het doen kan tot het lidmaatschap zal toetreden. De winsten, gemaakt met de entrees en inleggelden, zullen ten bate van de kas der Tiong Hoa Hwe Koan-vereeniging komen. Hij verwacht, dat, wanneer de chineesche Regeering de loterij telken jare toestaat, de vereeniging tot onderlingen steun bij overleden tot stand komt, en goed van stapel gaat, de band tusschen de chineezzen zoo hecht mogelijk zal zijn. Over hunne geestelijke ontwikkeling behoeven zij zich niet ongerust te maken. De toekomst hunner onderwijsinrichtingen zal verzekerd zijn. Hieraan voegt de redactie van de Pewarta Soerabaja toe, dat zij zich geheel met de denkbeelden van den schrijver vereenigen kan, dat zij daarom haren lezers verzoekt, over deze zaak goed na te denken. Wanneer wij ons zelve niet helpen, van wie moeten wij dan hulp verwachten? vraagt zij aan het slot.

Java en Sumatra, zegt Ster in de Pantjaran Warta, zijn de Nederl.-Ind. eilanden, waar de meeste chineezzen wonen, ook die van ouder tot ouder zich in Indië gevestigd hebben. De geldelijke opbrengst dier bezittingen zouden, zonder hen, veel minder bedragen, daar de chineezzen een niet gering aandeel bijdragen. Doch niettegenstaande zij het Gouvernement dus groot voordeel aanbrengen, worden zij nog steeds als vreemden beschouwd, die zwaarder belast zijn dan de overige inwoners, en bovendien nog allerlei moeilijkheden ondervinden.

Wanneer de chinees een overtreding pleegt, zegt schrijver, komt hij voor den policierechter, die zonder veel omslag iemand van één tot 90 dagen van zijne vrijheid kan berooven. Indien het een assistent-resident goed dunkt een chinees, op wien overigens niets te zeggen valt, in de gevangenis te brengen, zou daartoe mogelijkheid bestaan. De voorbeelden zijn talrijk, dat de policierechters chineezzen zoo willekeurig behandelen. Een voorbeeld van recenten

datum biedt de chinees Loa Joe Djin, die, zonder voldoende bewijs van vergrijp, tot drie maanden ten arbeidstelling aan de publieke werken voor den kost zonder loon is veroordeeld. Er is over de kwestie veel gesproken. Men beschouwde ze als de bloem, welke zich eenmaal tot vrucht zal ontwikkelen in de verheffing van het chineesche ras. Doch de schrijver is op dit punt niet erg optimistisch gestemd; hij vreest daarentegen dat de bloem zich niet ontwikkelen, maar verwelken en afvallen zal. Wat zal die beweging ten gevolge hebben? Dat de ambtenaren aangeschreven worden in den vervolge, als het chineezen geldt, de zaak beter te onderzoeken. Moge de policierichter zich al aan die aanschrijving houden, zal de bevoegdheid van mindere politieambten om een chinees op te pakken en om hem in het belang van het onderzoek een à twee nachten in de arrestantenkamer gevangen te houden, daarmee een einde nemen? In welk opzicht zal er verandering komen? Indien de chineesche Regeering de noodige krijgstoerusting had en een flink en geoefend leger, geloof dan vrij, roept schrijver uit, dat zij niet zou nalaten om den chinees aan de rechtspraak van den policierichter te onttrekken. Het berechten van zaken, hem betreffende, zou van de policierol naar den raad van justitie overgebracht worden door middel van chineesche bajonetten onder het gebulder van chineesche kanonnen!

INGEZONDEN.

PANGOENGSEN.

Kolonie voor noodlijdende Inlanders.

Ontvangsten:		
	Saldo 30 April 1909	f 331.54½
Gift van Br. K. te Wl.		„ 25.—
„ N. N. te W.		„ 1.—
„ N. H. J. G. W. te K.		„ 10.—
„ N. N. te S.		„ 5.—
	Totaal	f 372.54½
Uitgaven:		
voor het onderhoud van 43 pers.	f 71.08	
	Saldo 31 Mei	„ 301.46½
	Totaal	f 372.54½
Pangoengsen, 1 Jun. 1909.		

P. TUNHEIM.

Het is mij een genoegen bij bovenstaande verantwoording der gelden nog eenige bijzonderheden aangaande het werk te Pangoengsen te kunnen voegen, daar ik er onlangs een bezoek heb gebracht. (Ik moet nl. nog eenigen tijd wachten eer ik weer voor goed mij daar kan vestigen, hetgeen vast en zeker mijn plan is en waarover ik juist met de nieuwe beheerders uitvoerig heb gesproken). Als eene koningin werd ik door de opgezetenen ingehaald, terwijl ook twee der zendingzusters mij zes paal ver te paard waren tegemoet gegaan. Bijna heel Pangoengsen kwam mij onderweg tegemoet loopen, sommigen zes paal ver; en onder dezen waren kleine kinderen, oude vrouwen en ook een blinde man.

Heerlijke dagen heb ik op mijn vroeger arbeidsveld doorgebracht, waar ik van alle zijden de meeste liefde ondervond. En tot mijn blijdschap zag ik het werk uitstekend voortgaan onder de trouwe zorgen der nieuwe leiders, die zich met allen ijver en liefde daaraan wijden. Ik zag hen de zieken behandelen met de meeste toewijding en 't grootste geduld, en de kleinen verzorgen met alle teederheid. Het verwaarloosde, ziekelijke kindje, waarover ik vroeger schreef, was, onder de bijzondere zorg van den heer Wood, mollig en dik geworden; met een innig tevreden gezichtje zat hij 't liefst op diens schoot. De school werd trouw voortgezet, geleid door een Javaan, dien ik vroeger daarvoor eenigszins heb opgeleid, en onder toezicht van een der zendingzusters. Van de wondlijders, die ik achtergelaten had, waren velen genezen. Een, die bijzonder erg was, nam ik mee naar 't Stadsverband te Semarang, waar hij ver genoeg van Pangoengsen af zal zijn, om, voordat hij geheel genezen is, naar huis terug te kunnen keeren, hetgeen hij te Pati eens gedaan heeft.

Hierbij moet ik ook melding maken van een onzer kleinen, die door Dr. De Vogel te Semarang met goed gevolg geopereerd is van blaassteen, voor welke belangelooze hulp ook de nieuwe bestuurders van Pangoengsen hartelijk dankbaar zijn.

Van harte hoop ik, dat velen op praktische wijze zullen blijf geven van hunne sympathie voor dezen arbeid, die met zooveel sympathie door mijn opvolgers wordt verricht. Uit naam der bestuurders dank ik allen recht hartelijk voor de gezonden bijdragen. Moge God u allen daarvoor rijkelijk zegenen!

M. JANSZ.

Salatiga, 1 Juni 1909.

Van Vreemde Koloniën.

De Japanners op Formosa.

Omtrent den kolonialen arbeid der Japanners op Formosa loopen de uitingen van verschillende zijden uiteen, ten aanzien van de wijze, waarop het Japansch bestuur zijn doel trachtte te bereiken. Meer overeenstemming treft men aan, wat betreft het oordeel omtrent de verkregen uitkomsten.

Goblet wijst in de *Dépeche Coloniale* op het feit, dat Formosa met zijn bevolking van 3 miljoen Chineezen en omstreeks 100000 Malische koppersnellers, op het oogenblik, dat het in Japansche handen overging, zoo weinig in tel was bij de Chinese regeering, dat deze er, ten gevolge van den toestand, waarin die bevolking zich bevond, niet aan dacht het eiland als een provincie van het rijk te beschouwen.

De bevolking leidde er een arm en ellendig bestaan op eene oppervlakte, die aan het tweevoud dier bevolking een meer dan ruim bestaan zou waarborgen bij een behoorlijk bestuur.

De Japanners verkeerden er dus in voor de kolonisatie vrij gunstige omstandigheden, afgescheiden van den tegenstand, dien zij van de zijde der Maleische inboorlingen ondervonden.

Hoezeer evenwel anarchisme en willekeur onder het voormalig Chineesch bestuur bloeiden, werden de nieuwe Japansche meesters verre van hartelijk verwelkomd. De Formosanen, schrijft Goblet, hadden weinig reden tot dankbaarheid ten opzichte van de bestuurders, die het moederland hun toezond. Toch wisten die ambtenaren, begrijpende, dat het met hun macht om zich te verrijken zou zijn gedaan, zoodra de Japanners het bewind zouden voeren, de Mongolen in West-Formosa tot den opstand aan te zetten. Dit was vergeefsche moeite; de Japanners hebben zich op Formosa een vaste plaats verzekerd.

„Het is waar, dat dit volk, bewonderaars van de germaansche wijze van optreden en onder den invloed van een barbaarsch atavisme, niet voor energieke maatregelen terugdeinsde, die wellicht noodzakelijk waren.

In elk geval schijnt Japan nu reeds door zijn optreden bevredigende resultaten te hebben verkregen, die de aandacht verdienen van Europa.

De goede uitkomsten, die Japan verkreeg, zijn te danken aan het ruime aanbod van Japanners, die, tengevolge van de overvolle arbeidsmarkt in het vaderland, bereid waren naar Formosa te gaan en aan de beschikbaarstelling der benodigde fondsen voor eerste vestiging.

Amerikanen, die Formosa bezochten, schatten het aantal der aldaar gevestigde Japanners op 100000. Alle hooge ambtenaarsbetrekkingen worden door Japanners bekleed. Het bestuur en het onderwijs bevinden zich in Japansche handen, terwijl de groote ondernemingen alleen voor het mindere werk Chineezen gebruiken.

Zoo zijn de bestuurders, ingenieurs en machinisten bij den dienst der spoorwegen allen Japanners, terwijl de beambten bij de exploitatie, conducteurs en dergelijken, uit de op Formosa aanwezige Chinese elementen worden gerecruteerd — de immigratie uit China zelf is zeer bemoeilijkt door een streng passenstelsel.

Het bestuur heeft nu in handen van een geheel Japansch personeel een algeheele wijziging ondergaan, terwijl in zake rechtspraak groote verbetering werd verkregen, daar de rechters nu niet meer hunne uitspraak laten afhangen van de hun toegediende smeer. Dan zijn er 165 scholen opgericht voor de Chineezen en 24 voor het meer beschaafde deel van de bevolking, dat is te zeggen voor de Japanners en voor die Chinese kinderen, op wier toelating uit hygiënisch oogpunt niets valt aan te merken. Voorts zijn nog 15 scholen opgericht voor de wilden in het gebergte. Dan hebben de Japanners nog een normaalschool voor onderwijzers, twee scholen voor middelbaar onderwijs met afzonderlijke klassen voor de leerlingen van beide seksen, een geneeskundige school, twee landbouwscholen en een school voor beambten opgericht.

Vrijheid van godsdienst is in de kolonie gewaarborgd.

Terwijl Japan aldus de intellectuele ontwikkeling tracht te bevorderen, zijn overal, waar dit mogelijk was, gemeenteraden ingesteld en heeft het bestuur zijne aandacht gewijd aan de uit economisch oogpunt gewenschte maatregelen. Men heeft het vuil in de steden opgeruimd, goten aangelegd, de straten verbreed — gebruik makende van branden zoodra die zich voordeden — en in de centra een Japansche wijk aangelegd, als model voor de inboorlingen voor stadsaanleg.

De orde wordt in de streken onder geregeld bestuur gehandhaafd door eene groote Japansche politiemacht, terwijl de uit Chineezen van Formosa gerecruteerde troepen worden gebezigd om hun oude vijanden, de inlandsche koppersnellers, in toom te houden.

Wat spoorwegen betreft zijn nu 220 mijlen aangelegd met smal spoor, terwijl de Japanners 300 mijlen weg, geschikt voor karrenvervoer, en 400 mijl aan voetpaden aanlegden. Geleidelijk worden de havens verbeterd, de kusten van lichten voorzien, zoodat het wilde Formosa zich langzamerhand civiliseert.

Eene der grootste moeilijkheden, die de Japanners op hun weg ontmoetten, was de regeeling van het grondbezit. Zij hebben die moeilijkheid weten te overwinnen, door aan honderden Japansche landmeters op te dragen de grondbezittingen op te meten en een kadaster op te maken, hetgeen bovendien noodig was voor de vaststelling der belastingen; — dit werk kostte ongeveer 5 miljoen gulden. Voorts moest eene agrarische quaestie worden opgelost: de groote landeigenaars bezaten de beste gronden en verpachtten die tegen naar eigen believen bepaalde pachtsommen. Het Japansch bestuur onteigende die gronden en verkocht die aan de pachters — een philanthropische maatregel, maar een financiële operatie, daar zij voor het bestuur geldelijke voordeelen afwierp, terwijl dit bovendien dienstgevolge in staat was de contribuabelen volgens bepaalde gegevens te belasten.

Formosa bedruipt thans zichzelf. Nadat Japan ongeveer 37 miljoen gulden aan de kolonie had ten koste gelegd, zijn geen verdere geldelijke offers noodig geweest. Volgens den gouverneur-generaal, Iwai, brachten de belastingschuldigen onder het Chineesch bestuur omstreeks 15 tot 20 miljoen gulden aan belastingen op, van welk bedrag ternauwernood de helft in de kas van het land terecht kwam. Op het oogenblik wordt aan belastingen over de geheele kolonie een bedrag van 20 miljoen gulden opgebracht. Daarbij komen dan nog lokale belastingen tot een totaal van 6 miljoen gulden, terwijl de verschillende monopolieën nog een som van 20 miljoen gulden opleveren. Die monopolieën omvatten de volgende middelen: tabak, zout, kamfer, opium, spoorwegen, telegraaf en telefoon.

Het kamfer-monopolie brengt ongeveer 2½ miljoen gulden op. Men treft op het eiland ongeveer 4000 vierkante kilometer van kamferbosschen aan, waarvan de exploitatie gedurende 75 jaren in de wereldbehoefte zou kunnen voorzien bij toegepaste roofofbouw. Men zorgt er nu evenwel voor door bijplanting de omgekaptte bosschen te vervangen. De geldelijke uitkomsten zullen waarschijnlijk steeds beter worden, daar de kamferprijzen thans, vergeleken bij 35 jaren te voren, van 15 tot 125 cent per Engels pond stegen.

Het opiummonopolie brengt jaarlijks ongeveer 12 tonnen gouds op — men gelieve hiervan wel goede nota te nemen, met het oog op het oordeel van sommige personen, die steeds op het voorbeeld van Japan op Formosa wijzen, dat daar het opiumgebruik zou hebben „uitgeroeid.“

De Japanners zijn er dus in geslaagd om het bestuur van Formosa in te richten op eene voor hen, en voor de commercieele belangen van het eiland voordeelige wijze. Zij hebben die uitkomst verkregen, wijl zij volgens het gezegde van een op het eiland gevestigden Amerikaan, daar zijn opgetreden met moed, verstand, vlijt en geld.

De Chinese inboorlingen van Formosa hebben eene groote verbetering in den stand hunner zaken kunnen constateeren, terwijl de arbeidsloonen eene verhooging met 50 percent ondergingen. Toch hebben zij, niettegenstaande zij zich vroeger met zoo lage loonen moesten tevreden stellen, dat de Japanner ook nu nog niet als arbeider op het eiland komt, indertijd het Japansche juk niet kunnen verdragen, terwijl ze het Japansch bestuur ook nu nog als juk torschen.

Wat is nu de moraal?

Japan heeft ontegenzeggelijk op Formosa goede uitkomsten verkregen, die onzes inziens tot de vraag leiden: of de moderne begrippen betreffende het optreden eener koloniale mogendheid wel steek houden, waar het betreft de vestiging van geregelde toestanden in nieuw te openen streken?

Japan heeft het voordeel gehad, laat ons zeggen bij wijze van concessie aan die moderne begrippen: het twijfelachtig voordeel, dat het als aziatische mogendheid recht op het doel af kon gaan, zonder vreeze voor de al te luidruchtige inneming van koloniale theoretici.

Het heeft zich niet behoeven te storen aan protesten tegen fiscaliteit van Formosanen-vrienden daar dezen in Japan nog niet bestonden; het heeft de oerbewoners van het eiland kunnen uitroeien waar

lezen het den toegang tot de kamferbosschen beletten; het heeft eene agrarische quaestie kunnen oplossen op zeer voordeelige voorwaarden, die een koloniaal bestuur elders zouden blootstellen aan een kritiek — enfin, men begrijpt ons.

Het Japansche voorbeeld op Formosa leert ons, dat eene koloniale mogendheid in korten tijd veel kan bereiken. Maar wie die uitkomst wil en in denzelfden tijd wil, overwege wel de vraag, of hij ook alle middelen wil.

Oost- en West-Indisch literatuur-overzicht.

Over de Koloniale Bibliotheek te Paramaribo (Suriname) schreef de heer Fred. Oudschans Dentz in No. 7 van *De Boekzaal* een artikel, waarop in ons vorig overzicht reeds even de aandacht werd gevestigd. De hoofdzakelijke inhoud komt op het volgende neer:

Genoemde bibliotheek werd door particulieren in 1856 opgericht, nl. door de hh. Dr. Ch. Landré en Dr. F. A. C. Dumontier, redacteurs van het slechts eenige jaren bestaan hebbend tijdschrift „West-Indië”. Het volgende jaar werd zij aangeboden aan het Koloniaal Gouvernement, dat de schenking aanvaardde en haar den naam gaf van „Surinaamsche Koloniale Bibliotheek”. Eenige jaren later werd aan de Bibliotheek toegevoegd eene verzameling inlandische vogels, dieren en andere naturalia, en in 1867 Bibliotheek plus Museum in bruikleen afgestaan aan het Surinaamsch Genootschap tot bevordering van kennis. Bij de opheffing van dit genootschap in 1875, werd een en ander wederom het gouvernement aangeboden.

Bibliotheek noch Museum schijnen in den loop der jaren aan het doel te hebben beantwoord. Toch bevat volgens een schrijven van 21 Sept. 1907 in het Nieuwsblad „Onze West” onder den titel: „De Koloniale Bibliotheek een verborgen schat”, „de bibliotheek een schat van belangwekkende en daaronder zeldzame boeken.” De oorzaak van het geringe gebruik, dat er van wordt gemaakt moet dan ook worden gezocht in de slechte localiteit in de eerste plaats. Want: „Waarom, zoo vragen wij — aldus genoemd blad — heeft men voor bibliotheekzaal nu juist zulk een allerongunstigste plaats uitgezocht als dat catacombeachtige Logeergebouw, een misbaksel van tropische bouwkunst. Het is alsof men deze rijke boekenverzameling aan de belangstelling van het publiek zocht te onttrekken, door ze op te sluiten in een broeiend, donker gevangenisachtig lokaal, waar over dag een kaars moet worden aangestoken om de nummers der boekwerken behoorlijk te kunnen onderscheiden: een somber oord, dat men gaarne zoo spoedig mogelijk ontvlucht, om daarbuiten vrijer adem te halen. En in harmonie met dit bibliotheekcachot wordt de belangstellende bezoeker opgewacht door een ouden knorrig Cerberus, die klaarblijkelijk door een kassiansysteem zijn cipiersbestaan nog blijft voortzetten.” Het artikel werd onder de aandacht van het Koloniaal Bestuur gebracht, en had tot gevolg, dat de Gouverneur in 1907 eene commissie benoemde, (waarvan de heer Oudschans Dentz secretaris werd), teneinde te komen tot verbetering van den ongunstigen toestand. Van de voorstellen der commissie is nog weinig verwezenlijkt; alleen werd in 1908 het Koloniaal Museum opgeheven teneinde in het gebouw ruimte te krijgen voor een goede leeszaal en uitbreiding der boekery.

De schrijver eindigt zijn artikel met eene opsomming der rubrieken, welke de bibliotheek omvat, waaruit blijkt, dat zij inderdaad niet onbelangrijk mag worden geheeten; hij besluit:

„Het is te hopen, dat spoedig de Koloniale Bibliotheek, welke zooveel lezenswaardig bevat, haar schatten voor het publiek kan ontsluiten, en in een net gebouw overgebracht, druk bezocht en doorlezen mag worden, en het bezoek aantrekkelijk, aangenaam en makkelijk worden gemaakt, wat tot dusverre niet het geval is.

Onze Eeuw.

Het Augustus-nummer van *Onze Eeuw* brengt o.a. een artikel van Dr. E. B. Kielstra over: De ondergang van het Djambische rijk en de gevolgen daarvan. Op bevattelijke wijze geeft Dr. K. hier een overzicht van onze verrichtingen in de latere jaren in Djambi, Korintji, de Batanghari-districten, en de Kwantan-districten (een groot gedeelte van Midden-Sumatra vormende), en wijst er met nadruk op dat een meer daadwerkelijk ingrijpen in de binnenlandse aangelegenheden dier landstreken een gebiedende eisch was. Door dat optreden is, zegt de schr., met betrekkelijk geringe inspanning en in betrekkelijk korten tijd de toestand zeer verbeterd. „Toen de moeilijkheden met het steeds onbetrouwbare Sultanaat van Djambi begonnen, spraken zij, die de reutelijke toestanden onvoldoende doorgrondten, even-

als de vreesachtigen in de Indische pers, van een tweeden Atieh-oorlog; anderen, het zoo noodzakelijk opruimen der „vuilnisbakken” aan onze grenzen niet beseffende, klaagden over „imperialisme”!

Wat ons betreft — aldus Dr. K. ten slotte — „wij meenen, dat de regeering niet anders gedaan heeft, dan haar plicht; dat ons land, niet alleen in onze koloniën zelve, maar ook in den vreemde, achting verdient, wanneer het zich, waar noodig, weet te doen gelden, maar dat het, met den schijn genoeg nemende, in werkelijkheid zijne stelling als koloniale mogendheid verzwakt.”

De Indische Gids.

Als gewoonlijk bevat de Ind. Gids een aantal artikelen, welke een nadere beschouwing ten zeerst verdienen, doch wegens gebrek aan plaatsruimte, moet worden volstaan met een bloote opsomming van den inhoud. Deze bestaat uit: De Provincie Madras en haar bestuur, door J. H. Nieuwenhuijs. — De zending in Nederlandsch-Indië, door C. Poortman. — De Minahassa en Noord-Celebes, door J. E. de M. — De praktijk der landschapskassen. — Schoolfanatisme. — Het standpunt der Mohammedanen in Britsch-Indië. — Overeenkomsten met Inlandsche vorsten in den O.-I. Archipel (Balap, Madjene, Pambaoewang, Tjinrana en Loewoe). — Het Engelsch-Siamese verdrag. — De op nabare werken in Nederlandsch-Indië. — De stand van zaken bij het Panamakanaal. — Eerste indrukken (Indische schets), door F. — Maandelijksche revue van brochures en van Tijdschrift- en dagbladartikelen, door J. E. d. M. — Maandelijksche bibliographie voor Oost- en West-Indië, door W. C. Mulder. — Koloniale literatuur.

Tropische ziekten.

Voordrachten over de tropische ziekten van den Oost-Indischen Archipel, door G. W. Kiewiet de Jonge, Arts, Leeraar aan den cursus in tropische ziekten bij het Geneeskundig Laboratorium te Wettevreden. Derde deel. Batavia, Javasche Boekhandel en Drukkerij.

Gelijk op de beide vorige deelen, vestigen wij ook gaarne de aandacht der lezers op het kort geleden verschenen derde deel van Dr. Kiewiet de Jonge's voordrachten over tropische ziekten, met de uitgave waarvan hij zeker een hoogst nuttig werk verricht. De schrijver behandelt in dit deel achtereenvolgens: Cholera, Leverziekten, Ankylostomiasis (wormenziekte), Andere dierlijke parasieten, Schadelijke vischen, Giftige slangen, Zonnesteek.

De Indische Mercur.

In No. 31 schrijft de heer J. Sibinga Mulder een artikel, met opschrift: De landbouwkundigen bij de Java-suikerindustrie, naar aanleiding van een opstel in het Mercur-Nr. van 20 Juli, getiteld: Handleiding voor hen, die in betrekking wenschen te gaan bij een der suikerfabrieken op Java. Aangezien we eventueel belanghebbenden met nadruk op deze Handleiding hebben gewezen, komt het gewenscht voor, ook te dezer plaatse mede te deelen, dat de heer Sibinga Mulder van meening is, dat op de betrouwbaarheid dier Handleiding wel wat is aan te merken, vooral wat betreft het medegedeelde omtrent landbouwkundigen, waarvan C. A., de schrijver der Handleiding, „al heel slecht op de hoogte is.”

Voorts bevat dit Nummer: Mededeelingen van het Deli-Proefstation te Medan (Referaat), door P. Hendius Jz. — De handelstoestand in het Verre Oosten. — Nieuwe caoutchouc-maatschappijen in Engeland, opgericht gedurende het eerste halfjaar 1909. — Invoer op Java in 1909. — Uitvoer van Java in 1909. — Vrijdom van suikeraccijns in Nederland voor suiker niet bestemd voor verbruik. — Kleine mededeelingen. — Kultuurberichten, benevens de overige vaste wekelijksche rubrieken.

Bulletin de colonisation comparée.

Tot nu toe werd dezerzijds verzuimd de aandacht te vestigen op een bijdrage van den heer E. Dubois, Directeur eener handelsschool te Antwerpen in de Mei- en Juni-Nummers van bovengenoemd nieuw in Brussel verschijnend koloniaal tijdschrift, getiteld: L'éducation coloniale en Hollande, welke bijdrage volle aandacht verdient. Prof. Dubois putte zijn materiaal niet uitsluitend uit gedrukte bronnen, doch toog naar Nederland om licht te ontsteken door persoonlijke waarneming. Zoo kon het gebeuren, dat zijne mededeelingen omtrent verschillende Nederlandsche vereenigingen met betrekking op de Nederlandsche koloniën, als Oost en West, Boeatan, Moederland en Koloniën, Indisch Genootschap, Kon. Instituut voor de taal-, land- en volkenkunde, Koloniaal Museum, enz. enz. grootendeels juist zijn. Hetzelfde geldt voor zijne besprekingen van de Ned.-Indische bestuursacademie, de gelegenheden tot opleiding van personen voor den Indischen dienst in verschillende betrekkingen enz. Het slot van des schrijvers mededeelingen over Oost en West luidt:

L'association publie un journal hebdomadaire, Het Koloniaal Weekblad, qui tend à devenir un organe important. Een compliment, hetwelk de redactie van dit blad wellicht wil aanvaarden, als ze weet, dat Prof. Dubois uitstekend Nederlandsch verstaat en leest!

Weekblad voor Indië.

Inhoud van Nr. 11. Het duel, door M. K. (naar aanleiding eener brochure van H. Kerremans, kapitein der artillerie, getiteld: Regeling van eerezaken, regels en gebruiken van het duel en tot vreedzame bijlegging van geschillen). — De leider van het Leger des Heils op Java, P. A. van Rossum (met portretten). — De spoorweg Loebok Aloeng—Priaman met afbeeldingen, door Si Toehoek. — De Oranje-feesten te Serang (met afbeeldingen). — De Soerabajasche schaakclub (met afb.)

Departement van Landbouw.

De reeks van publicatiën, door dit jonge departement uitgegeven, is wederom met een nieuwe vermeerderd, getiteld: Veeartsenijkundige mededeelingen. Als No. 1 is op de Drukkerij te Buitenzorg in het licht verschenen: Vergelijkende onderzoekingen naar de onderkenningmiddelen van kwaden droes, door Dr. L. de Bleeck, Chef van het Veeartsenijkundig Laboratorium te Buitenzorg.

De flora der Ned. W.-I. eilanden

The flora of the Dutch West Indian Islands. Vol. I. The flora of St. Eustatius, Saba en St. Martin, by J. Boldingh. Leiden, E. J. Brill.

Dit werk, eigenlijk een proefschrift, dat daarna in den handel is gebracht zonder die aanduiding, heeft om zoo te zeggen zijn ontstaan te danken aan Mevr. van Grol—Meijers, de vrouw van den gezaghebber van St. Eustatius, G. J. van Grol, die in de jaren 1904—06 een collectie planten op dat eiland verzamelde en de bewerking aan den heer Boldingh toevertrouwde. Dit was voor genoemden heer aanleiding om, gesteund door verschillende wetenschappelijke instellingen, zich naar de genoemde eilanden te begeven, teneinde een volledig beeld te krijgen van hunne floristische samenstelling. Bovengenoemd boek is het resultaat zijner onderzoekingen. Op den inhoud kan dezerzijds niet worden ingegaan natuurlijk; alleen kan hier met vreugde worden geconstateerd, dat eindelijk het zo lang verwaarloosde onderzoek der flora van een 3tal Ned. West-Ind. eilanden gelukkig tot het verleden behoort, en wanneer straks Bonaire, Curaçao en Aruba op dezelfde wijze onderzocht worden, behoeven wij, om met Dr. A. Pulle te spreken „wat de botanische kennis van onze Antillen aangaat, bij geen natie meer achter te staan.”

Ten slotte zij gewezen op een tweede, goedkope uitgaaf (s-Gravenhage, W. P. van Stockum & Zoon) van het bekende geschrift van den Amerikaan Clive Day: Nederlandsch beheer over Java gedurende drie eeuwen. Voor Nederland bewerkt door Luit.-Kol. H. D. H. Bosboom, zoomede op het periodieke geschrift

Statistisch overzicht der behandelde zieken en der behandelde zieke paarden en muilieren van het Ned.-Indische leger over het jaar 1907. Batavia, Landsdrukkerij.

Vervolg opgave van bladen, tijdschriften enz., welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal Heulstraat 17, Den Haag, die dagelijks, Zon- en Feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur voor- tot 6 uur nam.

De Javabode t/m 14 Juli.
De Sumatrapost t/m idem.
Het Soer. Handelsblad t/m 13 Juli.
Javasche Courant No. 54 en 55.
De Indische Mercur No. 32.
Handelsberichten v/h Min. v. Landb. No. 125.
Ned.-Ind. Effectenblad No. 26.
De Banier No. 28.

Officiële Berichten.

Uit de Javasche Courant van 9 Juli 1909. No. 54.

Dit Nr. bevat het Kon. Besluit regelende de positie enz. van ambtenaren in Nederlandsch-Indischen dienst, die tot lid van de Staten-Generaal worden benoemd.

Benoemingen enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan het lid van den raad van Justitie te Batavia Mr. J. C. Hubregte, en aan den controleur B.B., W. P. A. Klopogge.

Ontslagen: op verzoek eervol de opzichter H. M. van der Leeuw; de posthouder J. J. Bär; de kler-

**Magazijn
Het Anker,
49 Veenestraat,
27 Heulstraat
Den Haag**

**Witte Goederen.
Uitzetten voor Nederland en Koloniën**

voor Heeren, Dames en Kinderen.

**Vraag
en
Prijsoopgaaf
Zichtzending.**

ken R. de Windt, F. K. E. Brekvelde, en de onderwijzer H. H. Buijs.

Benoemd: tot tijdelijk landbouwkundig ingenieur S. Snuijff; ter Algemeene Secretarie tot referendaris J. K. Helder en Mr. K. F. Creutzberg; tot hoofdcommies W. Burer, tot ten commies Th. A. Grivel; tot 2en commies J. Bakarbessy.

Ontslagen: op verzoek eervol de wedana van Timbanganten, Raden Djaja Soebrata.

Benoemd: tot wedana van Timbanganten, Raden Sasrawinata; van Djimpang-Tengah, Mas Kandoe-roean Wargapradja.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den officier van gezondheid P. van Vliet en aan den magazijnmeester 2e klasse (1e luitenant) der art. C. de Lange.

Bevorderd: tot 1en luitenant-magazijnmeester P. H. Tonus; tot kapitein bij het wapen der inf. J. C. L. Engelhart; tot kolonel bij het wapen der artillerie de luit.-kol. H. C. Cronouer.

Benoemd: tot 2en commies bij het Dep. van Oorlog J. P. Troes.

Uit de Javasche Courant van 13 Juli 1909. No. 55.

Extra-bijvoegsel: Maandrapport omtrent den stand der voedingsgewassen op Java en Madoera, opge-maakt onder ultimo Mei 1909.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol de griffier van landraad te Indramajoe M. L. Heijting en de kantoorchef te Pekalongan W. L. Schreijer.

Gesteld: ter beschikking van den president van den Raad van Justitie te Soerabaja Mr. K. J. Pott.

Benoemd: tot Secretaris van het Gouv. Celebes en Onderh. B.B., P. J. Ketting Olivier; tot hoofdcommies te Semarang D. Th. van Oort; tot lid bij den plaatselijken raad van het cultuurgebied der Oostkust van Sumatra Dr. K. van Roon en G. J. van Stipriaan Luisius; tot 1en substitut-officier bij den Raad van Justitie te Semarang Mr. E. F. R. A. Nierstrasz; tot onderwijzer 1e klasse J. H. Schop-huijs en J. F. Janssen; der 2e klasse A. J. Eijkman en J. Boesveld.

Militair Departement.

Verleend: twee jaar verlof aan den kapitein van den generalen staf H. A. Kooij.

Bevorderd: bij het wapen der infanterie tot luitenant-kolonel de majoor W. H. de Lussanet de la Sablonière; tot majoor de kapiteins J. W. Beukers, J. J. Engelen en A. L. C. de Klerck; tot kapitein de 1e luitenant C. B. Dutry van Haeften en A. B. W. Schaeffer; tot 1en luitenant de 2e luitenant A. R. F. van der Mark.

Benoemd: tot adjudant van den commandant der 2e militaire afdeling op Java de 1e luit.-adj. H. F. Ankes; tot plaatselijk commandant te Padang de luit.-kolonel A. P. van de Siepkamp; tot onderluitenant de adjudant-onderofficier F. Nout, K. Drabe, E. Broekhuizen en de Europ. sergeant J. Voorwerk.

Geplaatst: bij het 18e bataljon de kapitein I. H. Wefers Bettink, van verlof teruggekeerd, en de 2e luitenant D. D. de Jongh; bestemd voor den dienst in Ned.-Indië; te Padang de off. van gezondh. 2e klasse W. C. van Raadshoven, bestemd voor den dienst in Ned.-Indië.

**Lijst van aangekomen en vertrokken
Passagiers uit en naar de Indiën.**

Passagierslijst van het stoomschip „Prins der Nederlanden”, gezagvoerder P. Koningstein, van Amsterdam naar West-Indië via Madeira op den 6en Augustus 1909.

J. J. H. Vink, echtgenoot en kind; Jonkvr. Schuurbecque-Boeye; Dr. J. H. Verloop; H. den Hartog; M. L. J. L. Koperberg; D. Saavedra; Th. Ormeling; B. J. W. van den Abeelen.

Levensverzek. Mij. Arnhem.

Maatsch. Kap. Eén miljoen gulden (volteekend).

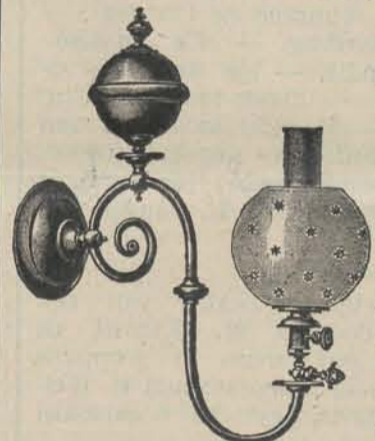
Bijkantoor te 's-Gravenhage: Kettingstraat 23,

Directeur W. J. FONTEIN.

Bijkantoor te Batavia: Kali Besar,

Directeur J. WILDEMAN.

Over de werking van Gasoline-Lampen.

Een der voornaamste wenschen van naar de tropen terugkeerende Europeesche verlofgangers is zich te kunnen voorzien van kunstlichtbronnen, die het prachtige Europeesche kunstlicht zooveel mogelijk nabij komen. Is in Indie, tenminste op Java, het Europeesche comfort in vele opzichten verkregen, de toestand is daar nog niet zoo als hier in Holland, waar de meeste plaatsen gasfabrieken, ja zelfs velen centrales hebben, voor de levering van electrisch licht. Wel heeft men op de hoofdplaatsen electrisch licht en is men soms door nabijheid van fabrieken in staat electrisch licht te verkrijgen. De overgrootste meerderheid echter moet zich des avonds behelpen met petroleum licht, dat in de meeste opzichten geen vergelijking kan doorstaan met het schitterende Europeesche gasgloeilicht. In de laatste jaren is hierin echter een verandering gekomen. De uitvinding van de GASOLINE-LAMPEN stelt ook hen, die niet in de nabijheid van gasfabrieken wonen in de gelegenheid zich van kunstlicht te voorzien, dat in lichtsterkte het Europeesch gasgloeilicht geheel nabij komt.

Wij laten hieronder een korte omschrijving volgen van de werking van deze lampen. In het algemeen bevindt zich boven aan een gasoline-lamp een koperen of bronzen reservoir, welk reservoir men op bovenstaande gravure zeer duidelijk ziet voorgesteld. Dit reservoir wordt gevuld met „gasoline”, een lichte benzine. Deze gasoline wordt uit het reservoir door een pijp eerst benedenwaarts gevoerd en daarna door een kromming opwaarts. Het reservoir wordt zoo hoog mogelijk gesteld om voldoende opwaartschen druk te verkrijgen. Onmiddellijk na de opwaartsche kromming bevindt zich aan de pijp een kraan, die door meer of mindere uitschroeven den toevoer der gasoline regelt. Meestentijds wordt deze kraan open-gelaten en alleen gesloten, wanneer men de bovenlamp met brander, ter schoonmaking, afneemt. Na deze kraan gepasseerd te zijn komt de gasoline in een buis, waarin zich een katoenen pit bevindt, die tweeerlei doel heeft, ten eerste om de gasoline te reinigen, ten tweede om den te sterken opwaartschen druk eenigszins te remmen. Is de gasoline ook deze buis gepasseerd, dan komt zij vervolgens weer aan een kraan, die overeenkomt met de gewone gaskraan aan onze gaslampen. Is deze open, dan verleent zij de gasoline toegang tot een reservoir, dat slechts van boven een zeer nauwe opening heeft, zoodat dus de gasoline met een fijne straal opwaarts spuit in een ander (het laatste) reservoir. Dit reservoir, benevens een daarop gesteld ijzeren staafje, is vooraf door spiritus-verbranding verwarmd, zoodat de gasoline tot benzinedamp overgaat en als zoodanig, evenals in onze gasgloeilicht branders, door fijne gaatjes ontsnapt, zich met lucht vermengt en een uitstekend brandbaar gas vormt.

Een volgende keer zullen wij U een doorsnee-teekening doen aanschouwen van zulk een gasoline brander.

Gasoline lampen zijn in allerlei vormen verkrijgbaar bij de

Agentuur en Handel Maatschappij

voorheen VAN WELY en MORET.

Bazarstraat 50 's-Gravenhage. — Willemskade Soerabaya.

Bezoekt de showrooms dier Maatschappij, waar gij verschillende modellen tentoongesteld ziet, benevens een model gasolinelamp, die op een ander principe berust en die wij U een andermaal zullen beschrijven.

BRENDEL & ZONEN

WIJNHANDEL □ LIKEURSTOKERIJ

ZOUTMANSTR. 63 □ PRINSESTRAAT 114

TELEFOON 4905 □ TELEFOON 5448

Vraagt uitvoerige prijscurant. Scherp concurreerende prijzen. 5 % dividend

Internationale Tentoonstelling

Haargroeimiddel

merk „CRINOFLOOR”

zijn de middelen waarvan men het succes kan verwachten. Men overtuiging daarvan aan, de vele afgeherstelden, welke gaarne op aanvraag thuis worden gezonden. Mondeling of telijk **ADVIES KOSTELOOS.**

C. ROMELIJN, Haarkundige, Spui 25, DEN HAAG.

Eenig eigenaar.

CONDITIE BILLIJK. - NAMAAK VERBODEN.

Succes bijna altijd zeker.

OPVOEDING

Het Hoofd eener Bijz. School wordt gaarne belast met de opvoeding van een paar **KINDEREN.**

Uitstekende referenties.

Adres: De Perponcherstraat 11 DEN HAAG.

VACANT.

NIEUW ARTIKEL.

De kleinste **KINEMATOGRAAF** der wereld wordt volgens bestelling geleverd met beelden of landschappen en geeft een aangename aanwijzing.

Per stuk f 12
Per 12 stuks f 120
Per 100 stuks f 1000

RECLAME-AANBIEDING.

No. 311. **Schwarzwalder Hangklok** benevens wijzers en cijfers en houtsnijwerk compleet met gewicht 12 stuks 12 gulden.

No. 312. **Staanklok als voren**, 12 st. f 12.
No. 313. **Koekoekhangklok** met twee wijzen, heel- en halfuur koekoek met pend, f 4.50. 6 stuks f 20.—

Het nieuwste zijn de volgende uurwerken: Hangklok No. 311a met electrisch uurwerk. Prijs f 4.50. 6 stuks f 20.—

Staande Wekker No. 521 met electrisch licht. Prijs f 5.—. 6 stuks f 23.—. Een druk op de knop aan het uurwerk en men heeft helder licht.

Levering na ontvangst postwissel franco of bij uitbetaling van 1/2 der bestelling, ook onder rembours doch dan vrucht voor rekening van den besteller.

VERZENDHUIS „MERCURIUS”
Groote Wijnbrugstraat 11 — ROTTERDAM (HOLLAND)